

DATA SCIENCE 1

Bevestigende analyse

Wouter Deketelaere

WAAROM

Waarom
doen we dit?

Wat willen
we bereiken?

Wat willen
we als
resultaat?

ANALYSE VAN GEGEVENS (DOELSTELLINGEN)

BESCHRIJVENDE
ANALYSE

VERKENNENDE
ANALYSE

BEVESTIGENDE
ANALYSE

PREDICATIEVE
ANALYSE

NORMATIEVE
ANALYSE

OPERATIONEEL
ONDERZOEK

ANALYSE VAN GEGEVENS (TECHNIEKEN)

Wat gebeurt er?

Waarom gebeurt dat?

Weten we zeker dat dit gebeurt

Wat zal er gebeuren?

Hoe kunnen we het waarmaken

Heuristische optimalisatie

Hoe doen we dit?

welke stappen
nemen we

Welke
technieken
gebruiken we

HOE

LEERDOELEN

Na deze les ...

- ken je wat het verschil is tussen een **populatie** en een **steekproef**
- weet je wat bedoeld wordt met een **steekproef –of populatieparameter**
- weet je wat bedoeld wordt met de **centrale limietstelling**
- weet je wat het **gestandaardiseerde steekproefgemiddelde** is
- weet je wat een **betrouwbaarheidsinterval** is
- kan je uitleggen hoe je een **betrouwbaarheidsinterval** opstelt
- weet je wat een **hypothesetoets** is
- ken je verschillende **soorten hypothesetoetsen**
- weet je wat een **nul- en alternatieve hypothese** is
- ken je het verschil tussen een **eenzijdige** en **tweezijdige** toets
- weet je wat een **significantieniveau α** betekent
- weet je wat de **p -waarde** betekent
- weet je wanneer iets **statistisch significant** is

LEERDOELEN

Na deze les kan je ...

- **handmatig** een betrouwbaarheidsinterval berekenen
- een betrouwbaarheidsinterval berekenen in **GeoGebra**
- **handmatig** een bewering toetsen over een populatie m.b.v. 1 steekproef
- **handmatig** een bewering toetsen over het gemiddelde van 2 of meer steekproeven
- **handmatig** een bewering toetsen over de uitzonderlijkheid van een bepaalde verdeling
- een bewering toetsen over een populatie m.b.v. 1 steekproef in **GeoGebra** of **Orange**
- een bewering toetsen over het gemiddelde van 2 of meer steekproeven in **GeoGebra** of **Orange**
- een bewering toetsen over de uitzonderlijkheid van een bepaalde verdeling in **GeoGebra**

**WELK PROBLEEM
WILLEN WE OPLOSSEN**

Kunnen we garanties geven?

KANSREKENEN

Wat is de kans?

KANSVERDELINGEN

Het grotere plaatje

**BEVESTIGENDE
ANALYSE**

IV

STEEKPROEVEN

Informatie verzamelen

V

BETROUWBAARHEID

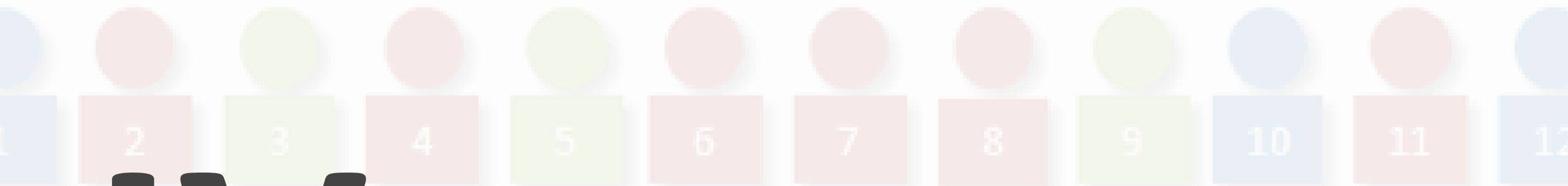
Grenzen stellen

VI

HYPOTHESES TOETSEN

Beweringen controleren

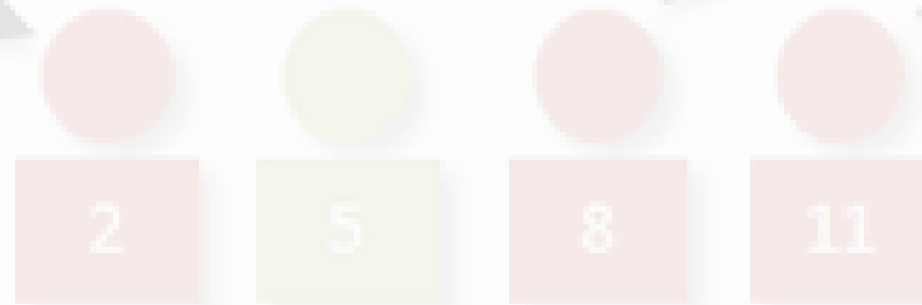
Population

IV

STEEKPROEVEN

informatie verzamelen

Sample (every 3rd)

BEVESTIGENDE ANALYSE

TOEVAL OF NIET?

- Is dit patroon toeval?
- Wat is de kans dat we dit waarnemen?
- Welke echte conclusies kunnen we hieruit trekken?

KANSREKENEN

- Grondbeginselen van waarschijnlijkheidstheorie
- Enkele wetten van waarschijnlijkheid

KANSVERDELINGEN

- Normale verdeling
- Standaard normale verdeling
- Studentverdeling
- Chi-kwadraat verdeling

STEEKPROEVEN

- Populatie vs. steekproef
- Eigenschappen van steekproeven

BETROUWBAARHEIDSINTERVALLEN

- Binnen welke grenzen vallen nieuwe metingen?

HYPOTHESETESTS

- Kunnen we beweringen verifiëren?
- Wanneer kunnen we beweringen weerleggen?

TECHNIEKEN

- Statistieken

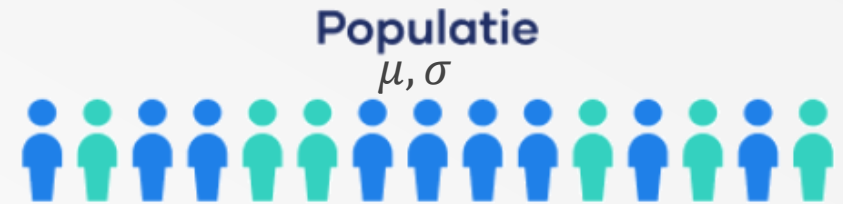
WETEN WE ZEKER DAT HET GEBEURT?

WAT IS EEN STEEKPROEF?

WAT IS EEN STEEKPROEF?

Populatie

- Verzameling van objecten waarop het onderzoek zich richt.
- Parameters
 - Populatiegemiddelde μ
 - Populatiestandaardafwijking σ

Steekproef

- Willekeurige selectie van objecten uit de populatie.
- Parameters
 - Steekproefgemiddelde \bar{x} ,
 - Steekproefstandaardafwijking s
 - Steekproefgrootte n

WAAROM EEN STEEKPROEF?

Doel

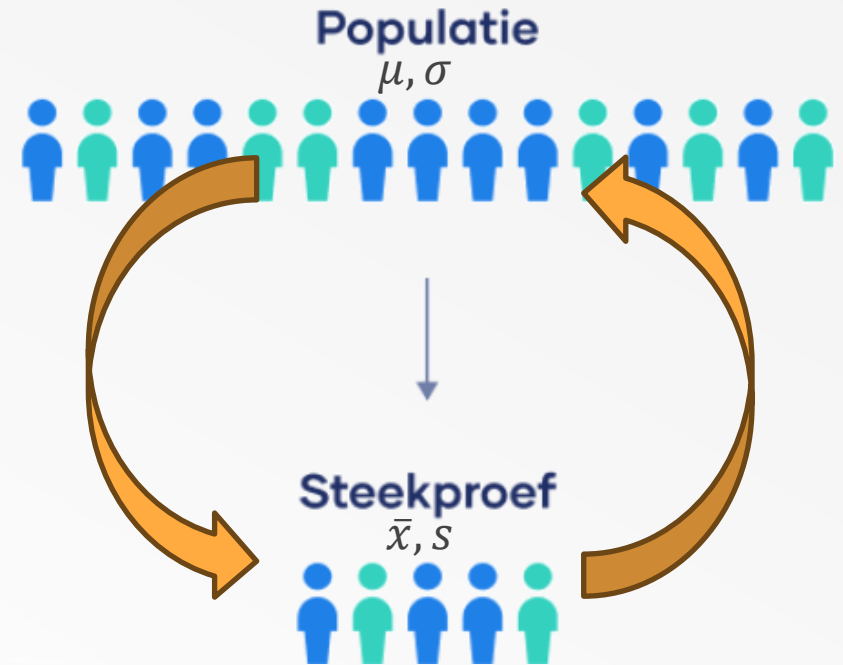
We willen op basis van een steekproef uitspraken doen over de populatie.

Betrouwbaarheidsinterval

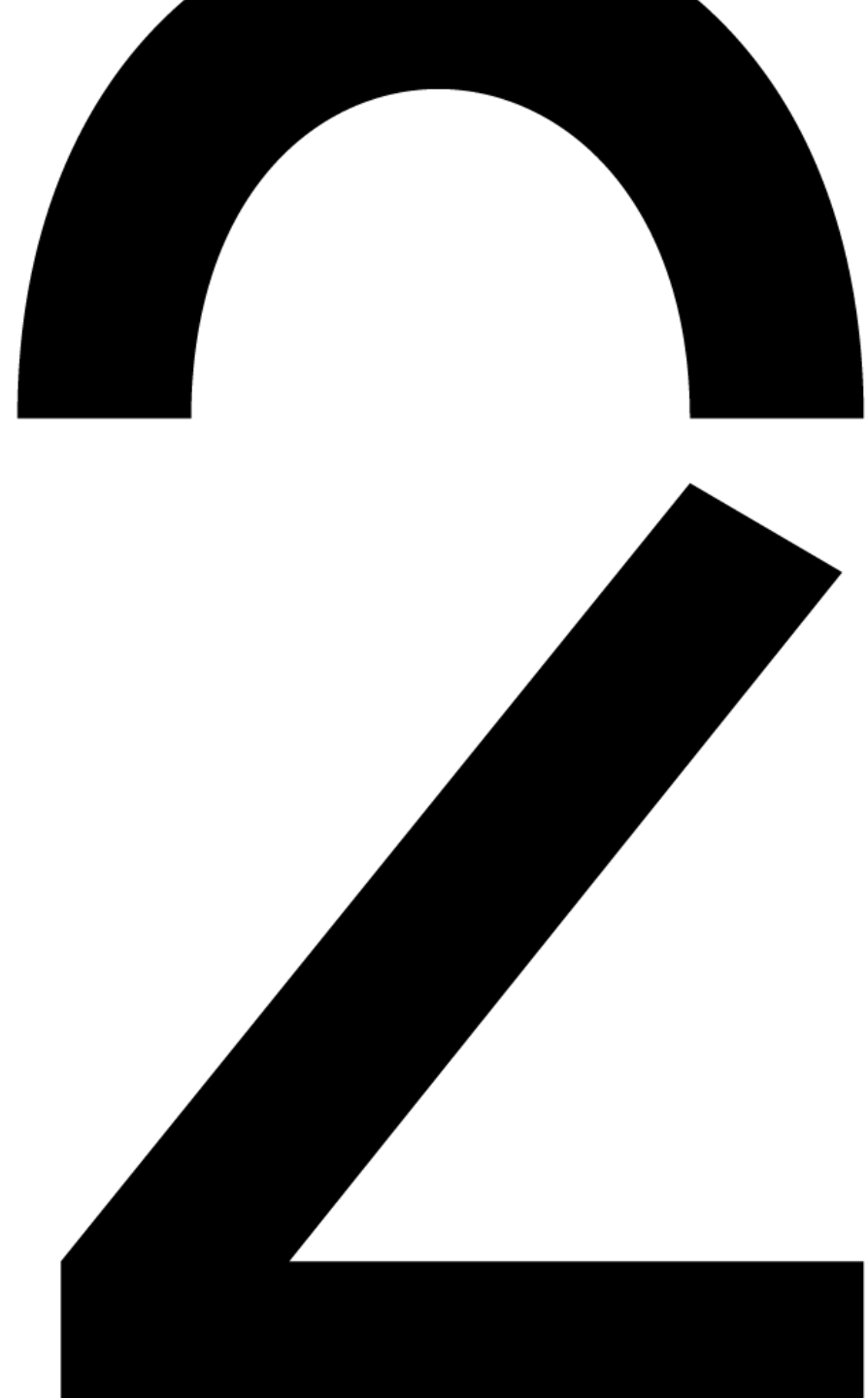
Grenzen bepalen voor μ en σ o.b.v. \bar{x} en s .

Aanvaardingsinterval

Bewering over populatie controleren door zelf meting (steekproef) te doen.

EIGENSCHAPPEN VAN STEEKPROEVEN

WAT IS EEN STEEKPROEF?

Nieuwe definitie

Een steekproef nemen is eigenlijk een **toevalsexperiment!**
 \bar{x} en s zijn onderhevig aan toeval.

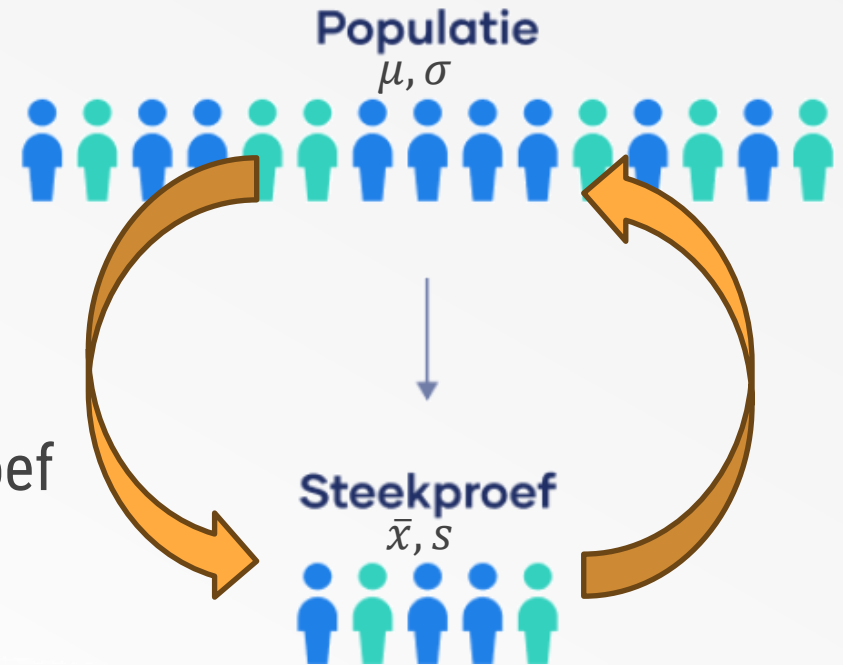
→ **continue toevalsvariabelen**

Toevalsvariabelen

\bar{X} = Het steekproefgemiddelde \bar{x} van **een** steekproef

S = Het steekproefstandaardafwijking s van **een** steekproef

$$T = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}} = \text{gestandaardiseerd steekproefgemiddelde}$$

STEELPROEFVERDELING

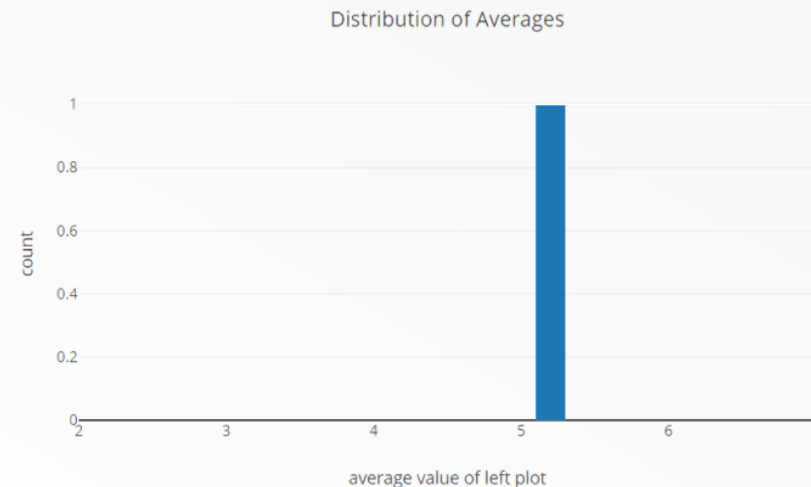
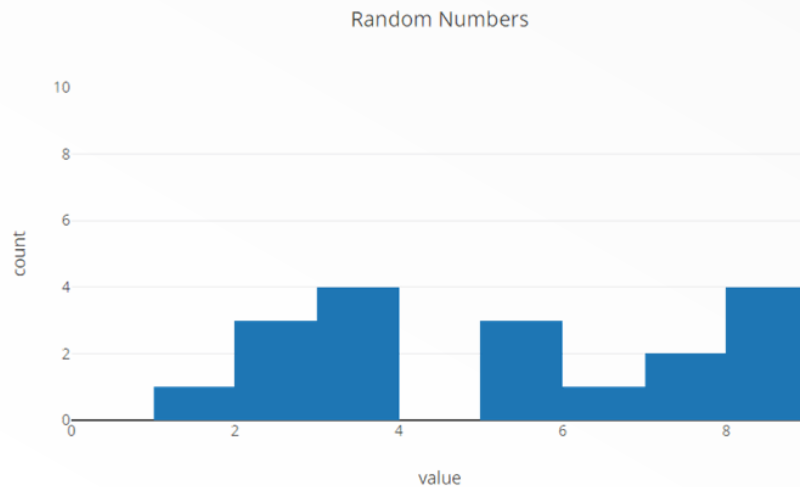
Centrale limietstelling

Geschaalde steekproefgemiddelden zijn **normaal verdeeld** als steekproefgrootte n groot is.

Verdeling $\bar{X} \sim N\left(\mu, \frac{\sigma}{\sqrt{n}}\right)$ en dus $T \sim N(0,1)$

Gemiddelde van steekproefgemiddelden wordt gelijk aan populatiegemiddelde μ

Variantie van steekproeven wordt gelijk aan populatievariantie gedeeld door steekproefgrootte n

Generate 20 random numbers from 0 and 9. Find their average. Repeat 1000 times. The averages will approximate a normal distribution (bell curve) centered at 4.5.

STEEKPROEFVERDELING

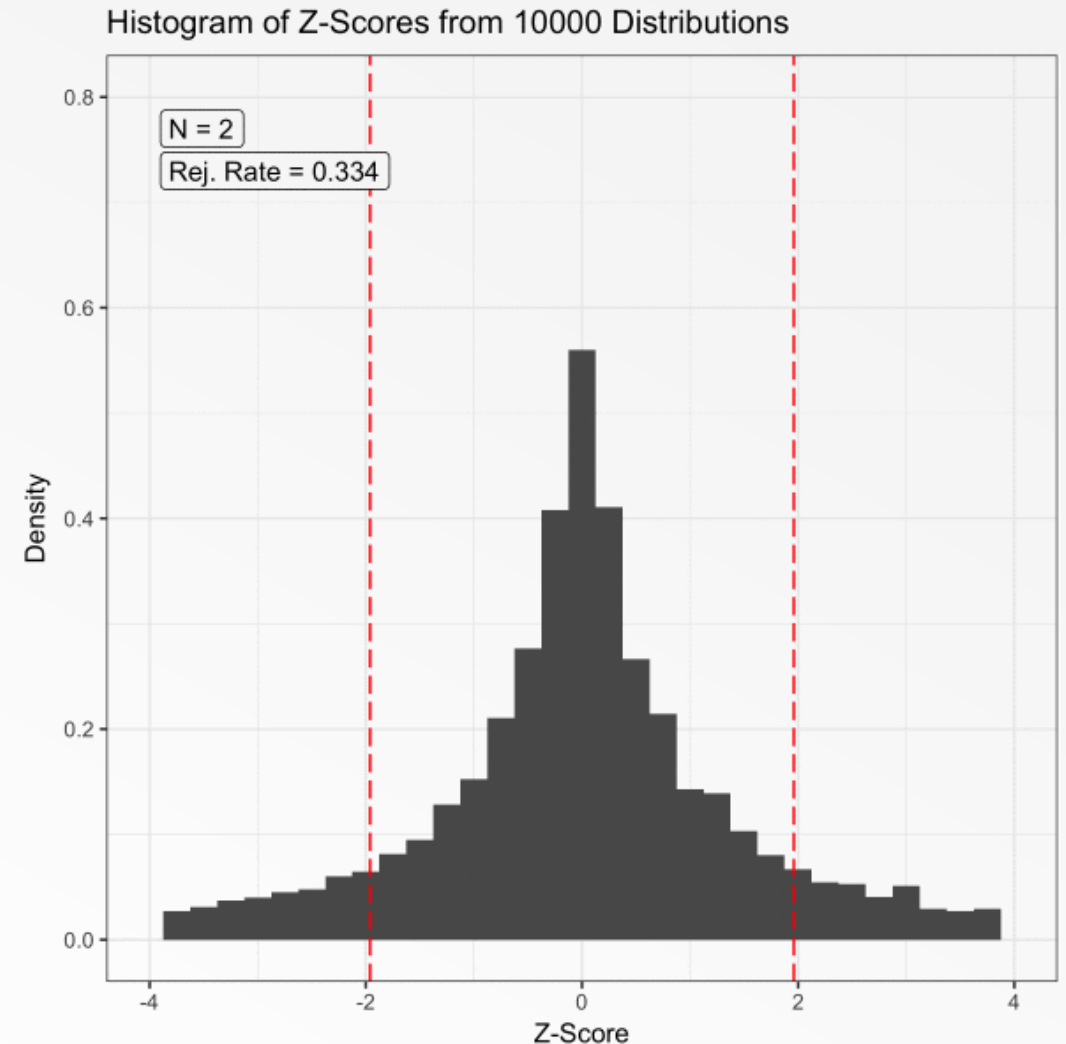
Problemen

1. We kennen μ en σ niet!
→ **Benaderen** door \bar{x} en s
2. **Maar** voor kleine steekproef ($n < 30$)
→ s slechte benadering voor σ
→ voor kleine n is de curve spitser

Oplossing

Andere verdeling gebruiken!

→ Studentverdeling $t(\nu)$

STUDENTVERDELING

Studentverdeling

Lijkt heel hard op standaardnormale verdeling $N(0,1)$

Notatie

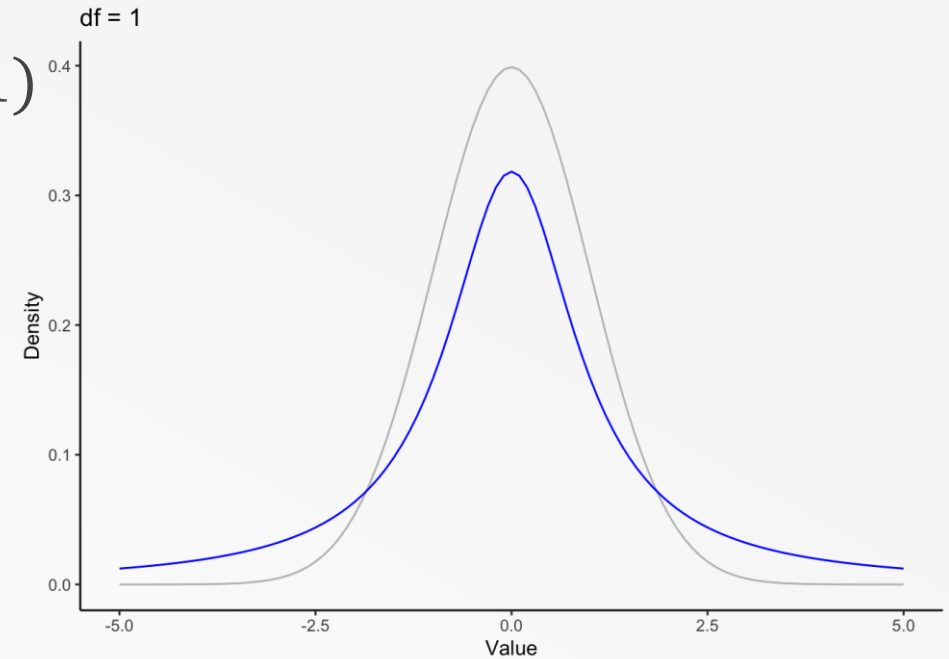
$$X \sim t(\nu)$$

Definitie van $t(\nu)$

ν bepaalt uitzicht van verdeling

ν aantal vrijheidsgraden (degrees of freedom)

Hoe groter ν hoe meer de verdeling lijkt op normaalverdeling

STEEKPROEFVERDELING

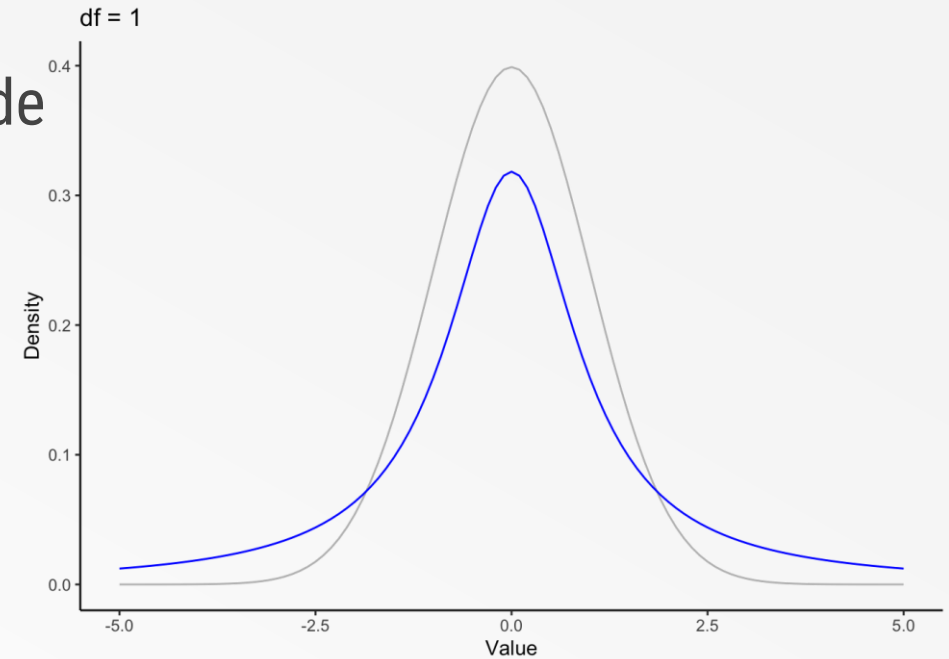
Toevalsvariabele

$T = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}} = \text{gestandaardiseerde steekproefgemiddelde}$

Verdeling

$T \sim t(\nu)$ (= Studentverdeling)

$\nu = n - 1$ altijd gelijk aan steekproefgrootte - 1

Correchter voor kleine steekproeven dan normale verdeling.
Even correct voor grote steekproeven!

→ Altijd deze verdeling gebruiken

**WELK PROBLEEM
WILLEN WE OPLOSSEN**

Kunnen we garanties geven?

KANSREKENEN

Wat is de kans?

KANSVERDELINGEN

Het grotere plaatje

I

II

III

**BEVESTIGENDE
ANALYSE**

IV

V

VI

STEEKPROEVEN

Informatie verzamelen

BETROUWBAARHEID

Grenzen stellen

HYPOTHESES TOETSEN

Beweringen controleren

V

BETROUWBAARHEID

GRENZEN STELLEN

BEVESTIGENDE ANALYSE

TOEVAL OF NIET?

- Is dit patroon toeval?
- Wat is de kans dat we dit waarnemen?
- Welke echte conclusies kunnen we hieruit trekken?

KANSREKENEN

- Grondbeginselen van waarschijnlijkheidstheorie
- Enkele wetten van waarschijnlijkheid

KANSVERDELINGEN

- Normale verdeling
- Standaard normale verdeling
- Studentverdeling
- Chi-kwadraat verdeling

STEEKPROEVEN

- Populatie vs. steekproef
- Eigenschappen van steekproeven

BETROUWBAARHEIDSINTERVALLEN

- Binnen welke grenzen vallen nieuwe metingen?

HYPOTHESETESTS

- Kunnen we beweringen verifiëren?
- Wanneer kunnen we beweringen weerleggen?

TECHNIEKEN

- Statistieken

WETEN WE ZEKER DAT HET GEBEURT?

GRENZEN STELLEN

GRENZEN STELLEN

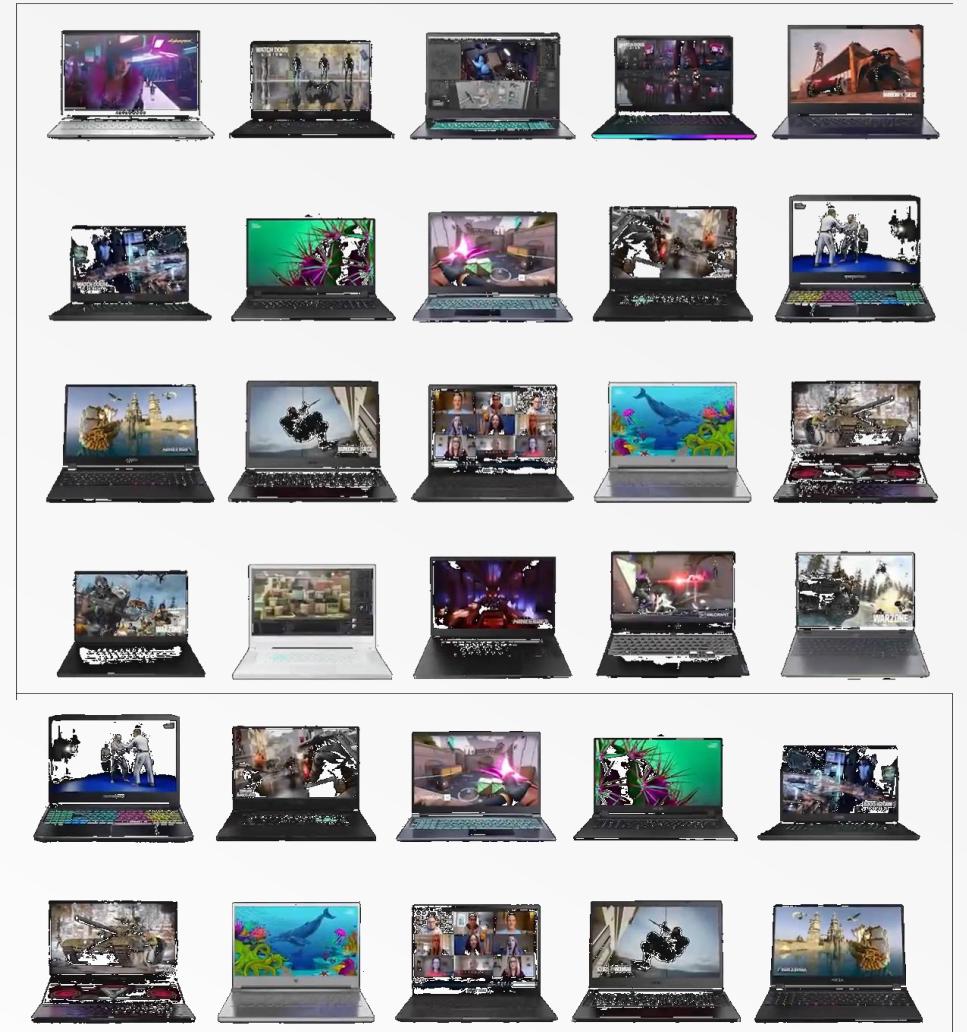
Voorbeeld

We meten het verbruik van een aantal laptops.

- aantal laptops getest:
 - $n = 30$
- steekproefgemiddelde:
 - $\bar{x} = 40\text{ W}$
- steekproefstandaardafwijking:
 - $s = 20\text{ W}$

Vraag

Wat zegt onze steekproef over het verbruik van **alle** laptops?

GRENZEN STELLEN

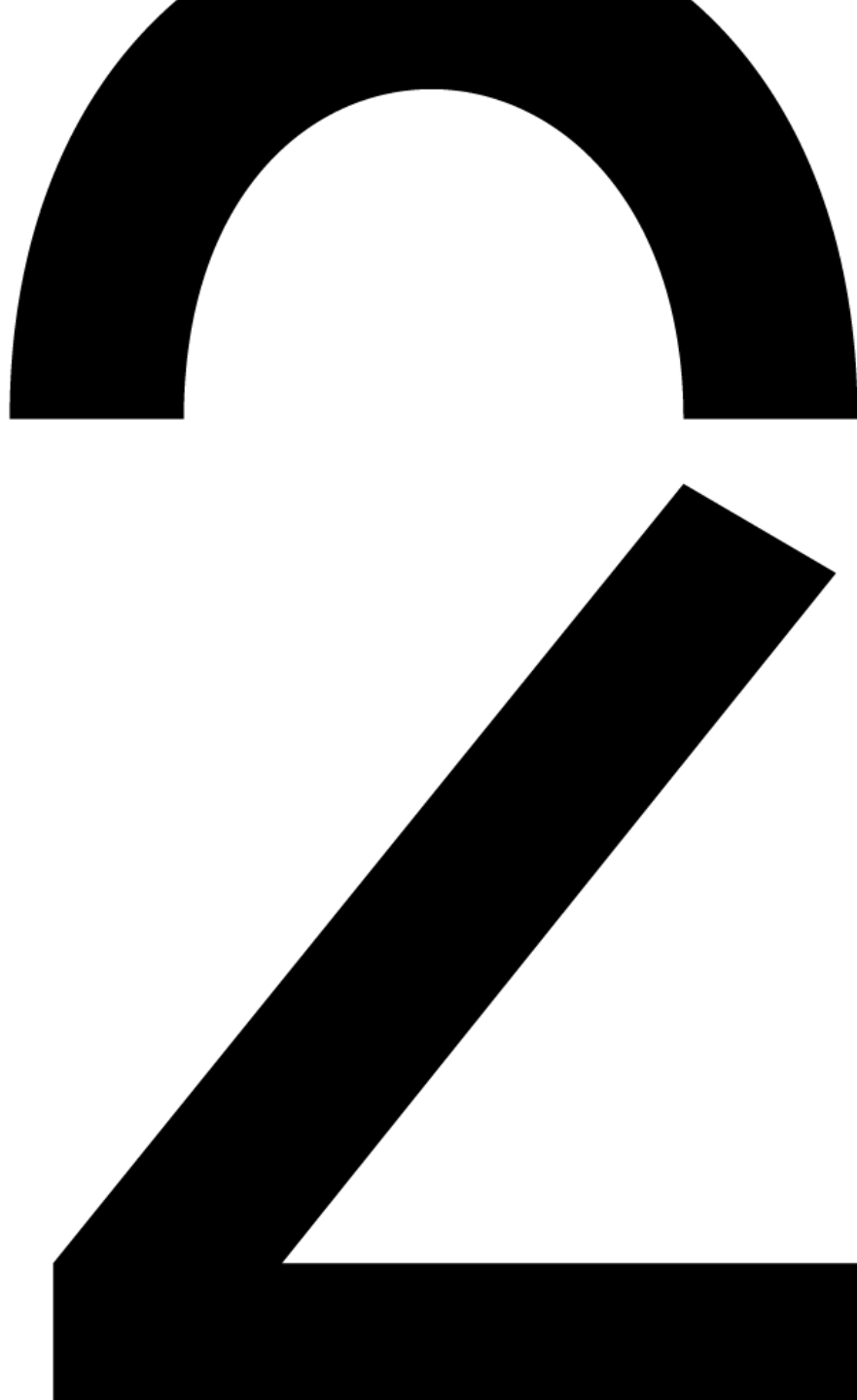
Vaststellingen

- Hoe meer laptops we testen, hoe zekerder we worden
- Hoe groter de standaardafwijking van onze steekproef, hoe onzekerder we worden
- We weten 100% zeker dat het gemiddelde verbruik van laptops tussen $-\infty$ en $+\infty$ W ligt
- We zijn minder zeker dat het verbruik tussen 30 en 50W ligt
- We zijn redelijk zeker dat het verbruik van laptops niet boven de 1000W ligt
- We zijn 100% zeker dat het gemiddelde verbruik niet exact 40,000000W is

Doel

Kunnen we dit niet formaliseren?

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Doel

Interval vinden voor populatiegemiddelde μ

Oplossing

Vertrekken van $T = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}}$, het gestandaardiseerde steekproefgemiddelde.

Omvormen geeft $\mu = \bar{X} - T \frac{s}{\sqrt{n}}$

Steekproef (met \bar{x} , s , n) geeft ons waarden voor \bar{X} , S en n : $\mu = \bar{x} - T \frac{s}{\sqrt{n}}$

Maar welke waarde(n) heeft T ? Het is een variabele.

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Waarde van de variabele T ?

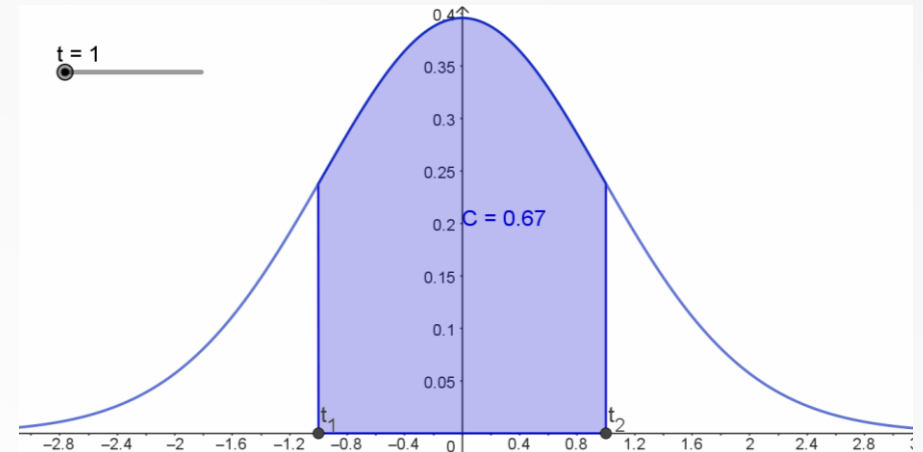
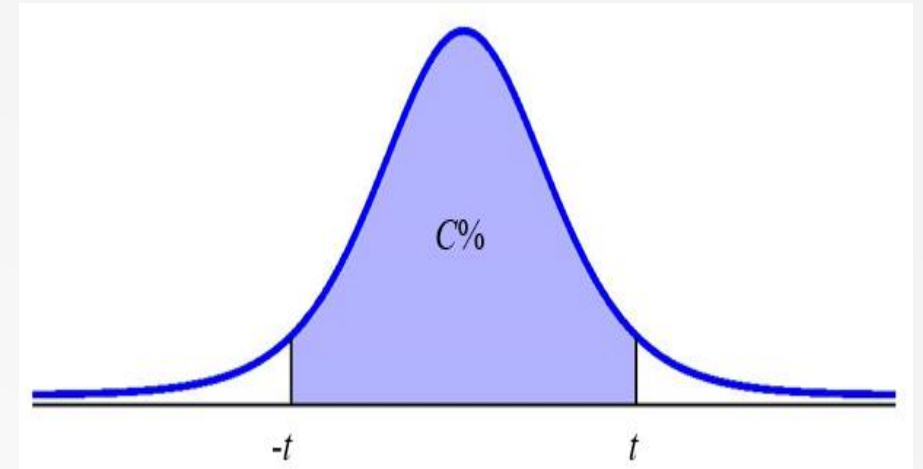
Hangt af van welke betrouwbaarheid $C\%$ we wensen.

$$T \sim t(n - 1)$$

C%	t1 en t2
90,0%	$\pm 1,65$
95,0%	$\pm 1,96$
95,5%	$\pm 2,00$
99,0%	$\pm 2,58$
99,7%	$\pm 3,00$
C%	$\pm t$

$$\mu = \bar{x} - T \frac{s}{\sqrt{n}} \quad \Rightarrow \quad \mu = \bar{x} \pm t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

$$\Rightarrow \bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Voorbeeld

$$n = 30, \bar{x} = 40 W, s = 20 W$$

$$\text{Kies } C\% = 95,5\% \rightarrow t = 2$$

Vraag

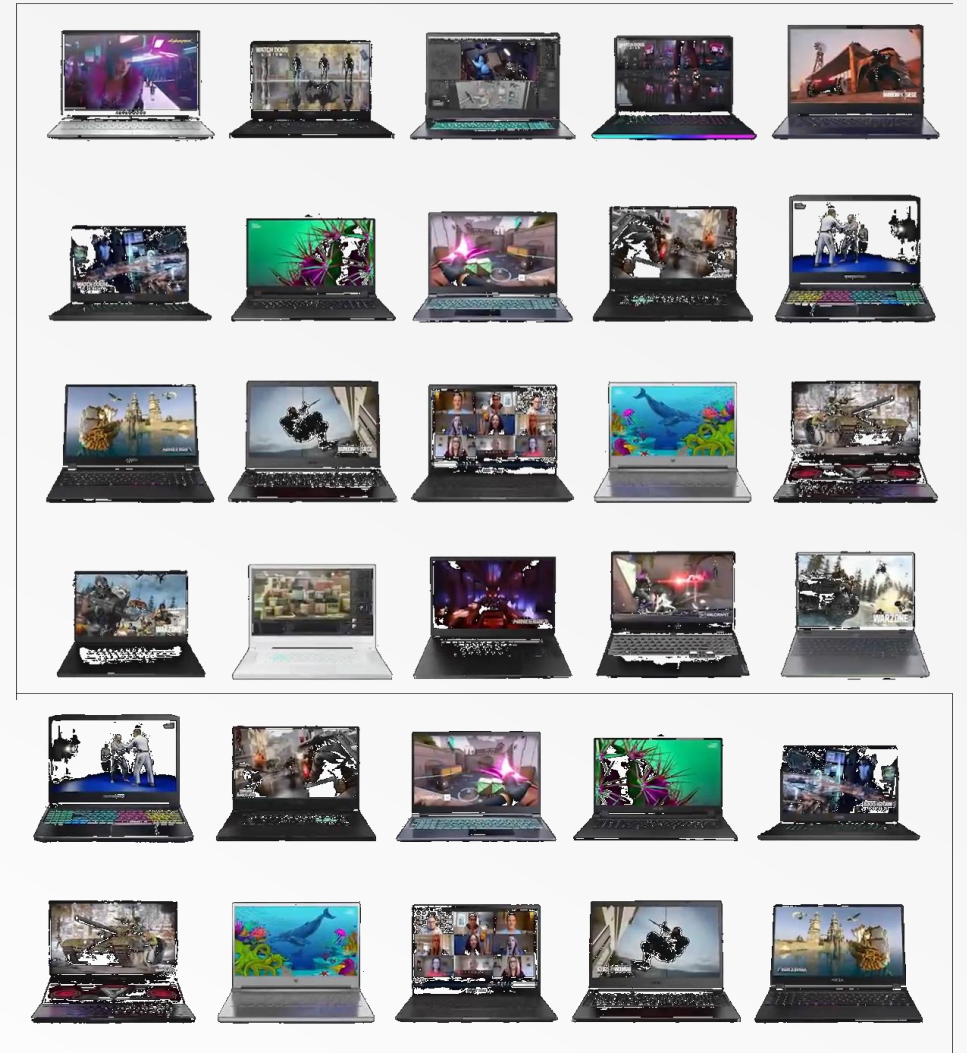
Wat zegt de steekproef over het verbruik van alle laptops?

Antwoord

$$\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

$$40 - 2 \frac{20}{\sqrt{30}} < \mu < 40 + 2 \frac{20}{\sqrt{30}}$$

$$32.35 < \mu < 47.65$$

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Voorbeeld

$$n = 30, \bar{x} = 40 \text{ W}, s = 20 \text{ W}$$

$$\text{Kies } C\% = 90\% \rightarrow t = 1.65$$

Vraag

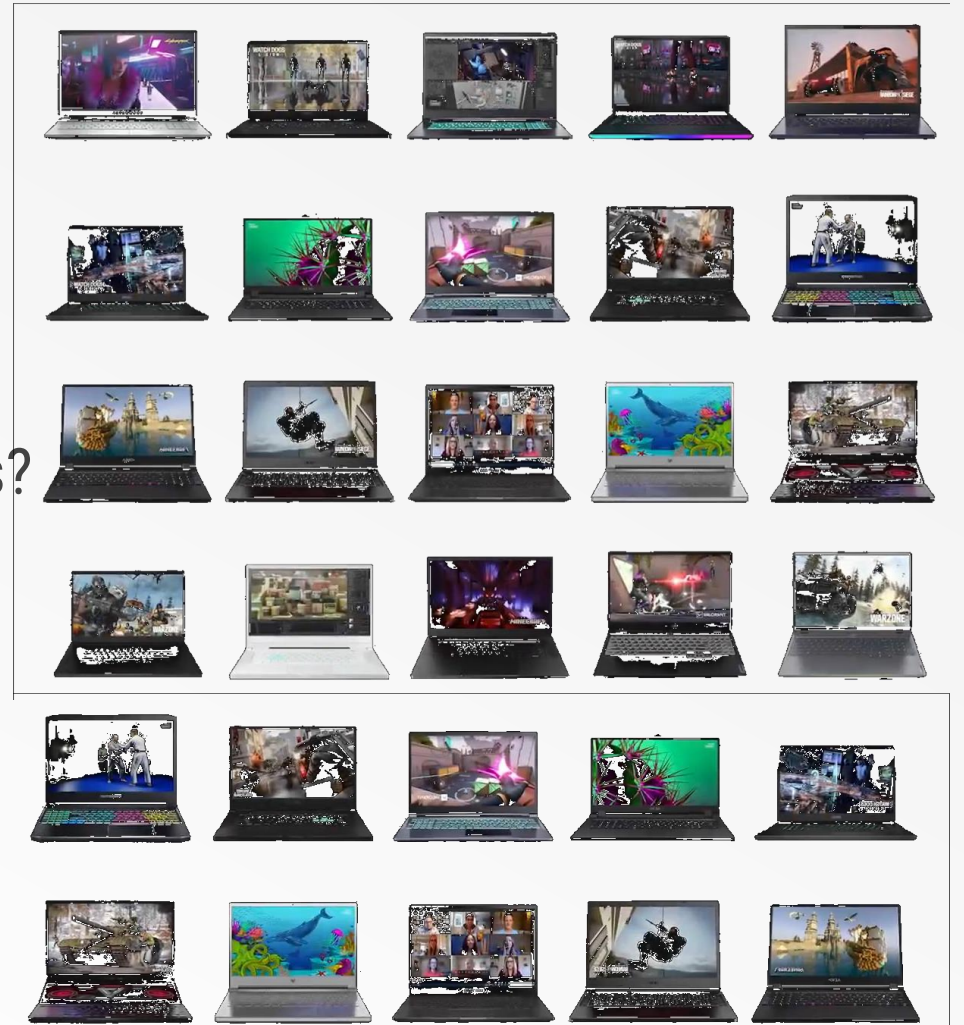
Wat zegt steekproef over het verbruik van **alle** laptops?

Antwoord

$$\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

$$40 - 1.65 \frac{20}{\sqrt{30}} < \mu < 40 + 1.65 \frac{20}{\sqrt{30}}$$

$$33.98 < \mu < 46.02$$

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Voorbeeld

$$n = 100, \bar{x} = 40 W, s = 20 W$$

$$\text{Kies } C\% = 90\% \rightarrow t = 1.65$$

Vraag

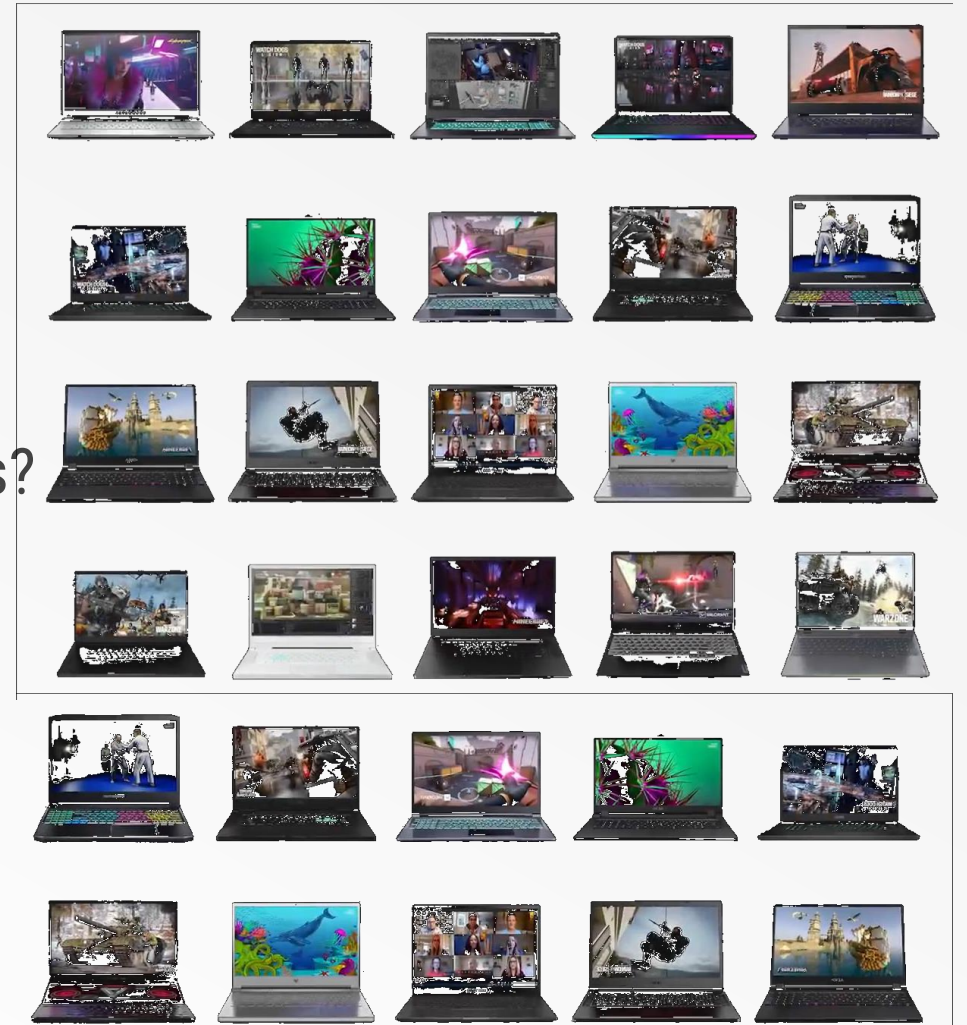
Wat zegt steekproef over het verbruik van **alle** laptops?

Antwoord

$$\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

$$40 - 1.65 \frac{20}{\sqrt{100}} < \mu < 40 + 1.65 \frac{20}{\sqrt{100}}$$

$$36.70 < \mu < 43.30$$

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Voorbeeld

$$n = 100, \bar{x} = 40 \text{ W}, s = 10 \text{ W}$$

Kies $C\% = 90\% \rightarrow t = 1.65$

Vraag

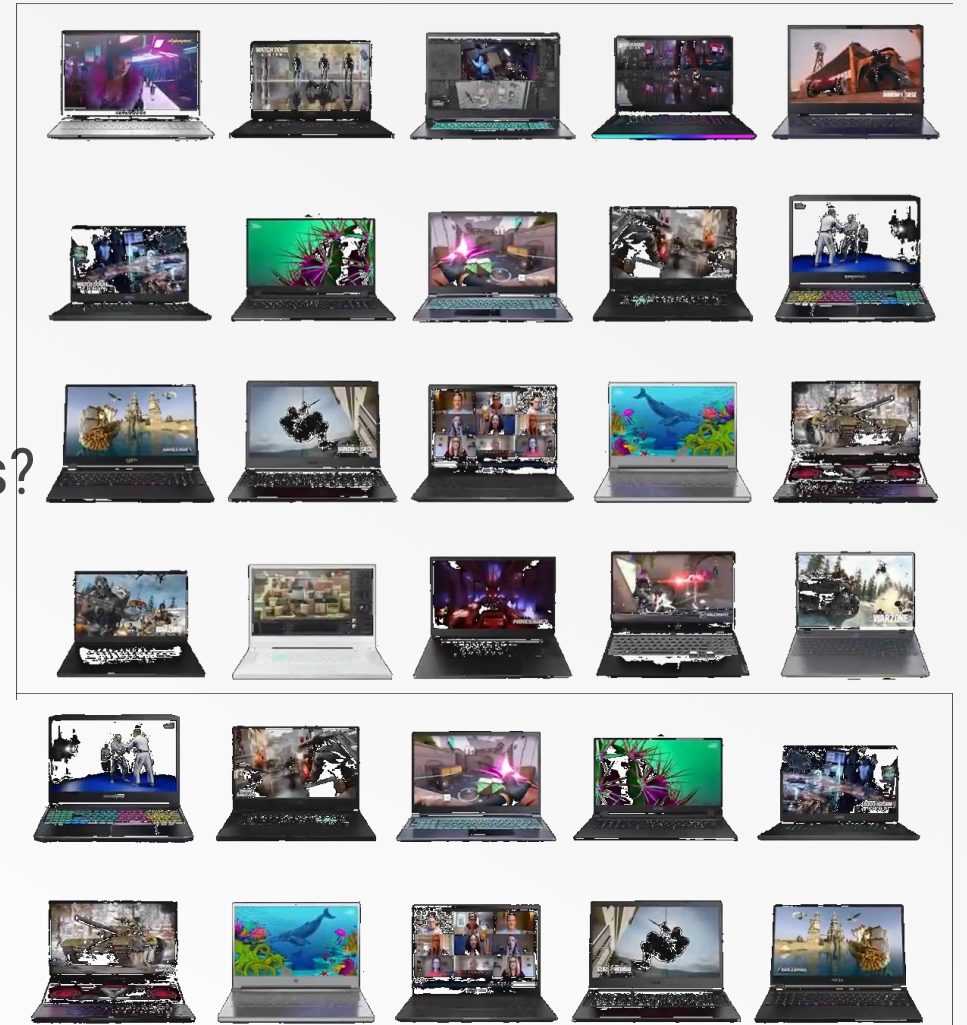
Wat zegt steekproef over het verbruik van **alle** laptops?

Antwoord

$$\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}} < \mu < \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}$$

$$40 - 1.65 \frac{10}{\sqrt{100}} < \mu < 40 + 1.65 \frac{10}{\sqrt{100}}$$

$$38.35 < \mu < 41.65$$

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Conclusies

steekproef	grootte	gemiddelde	afwijking	C%	t_1, t_2	ondergrens	bovengrens	breedte
1	$n = 30$	$\bar{x} = 40\text{ W}$	$s = 20\text{ W}$	95.5%	± 2.00	32.35	47.65	15.30
2	$n = 30$	$\bar{x} = 40\text{ W}$	$s = 20\text{ W}$	90.0%	± 1.65	33.98	46.02	12.04
3	$n = 100$	$\bar{x} = 40\text{ W}$	$s = 20\text{ W}$	90.0%	± 1.65	36.70	43.30	6.59
4	$n = 100$	$\bar{x} = 40\text{ W}$	$s = 10\text{ W}$	90.0%	± 1.65	38.35	41.65	3.30

Groter steekproef, kleine standaardafwijking, lagere betrouwbaarheid → kleiner interval.

BETROUWBAARHEIDSINTERVAL

Conclusies

Betrouwbaarheidsinterval bepaalt de grenzen waarbinnen met $C\%$ -zekerheid het echte populatiegemiddelde μ valt.

- 90% → kans van 90% dat μ ook effectief in het gevonden interval ligt

$$P(\mu \in [\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}}, \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}]) = 0.9$$

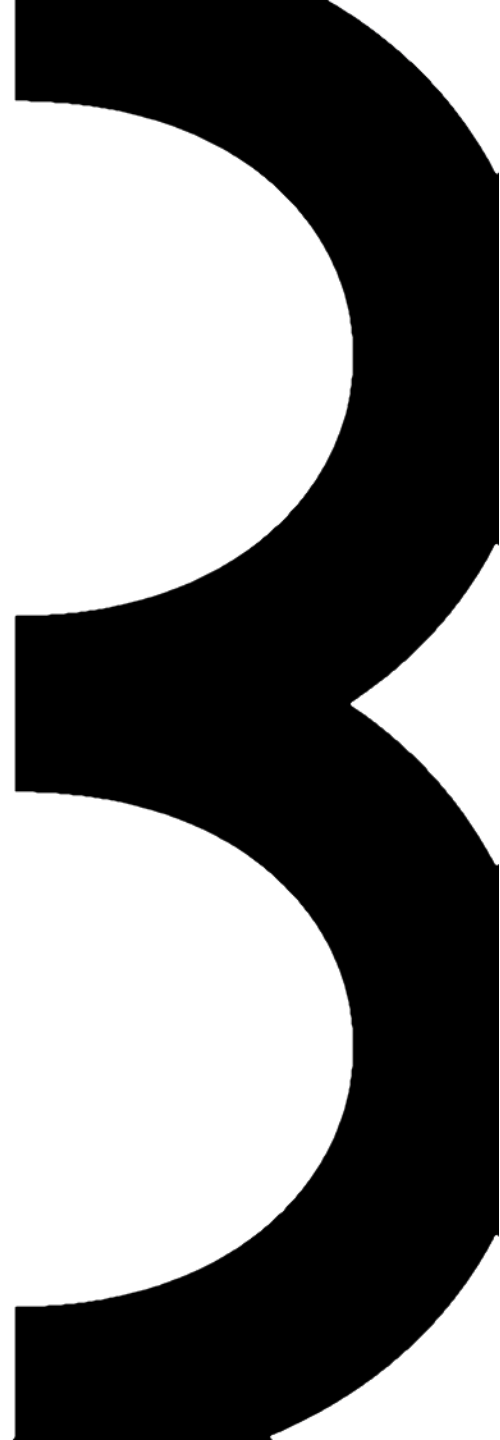
- 95% → kans van 95% dat μ ook effectief in het gevonden interval ligt

$$P(\mu \in [\bar{x} - t \frac{s}{\sqrt{n}}, \bar{x} + t \frac{s}{\sqrt{n}}]) = 0.95$$

- ...

Dat is de echte betekenis van een betrouwbaarheidsinterval.

PRAKTIJK

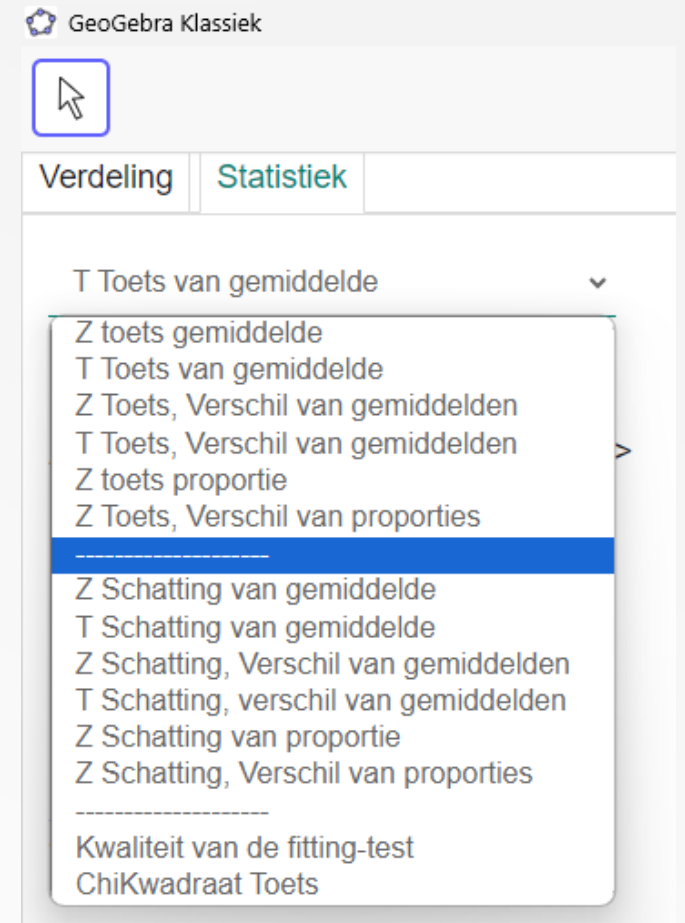
GEOGEBRA

Betrouwbaarheidsintervallen in GeoGebra

Makkelijkst via Schermindeling → Kansrekening → Statistiek
en de juiste schatting kiezen:

- T Schatting van gemiddelde

Kan ook manueel via eigen berekeningen.

GEOGEBRA

Voorbeeld

$$n = 30, \bar{x} = 40, s = 20$$

Kies $C\% = 95,5\% \rightarrow t = 2$

- Kies voor T Schatting van gemiddelde
- Stel gewenst betrouwbaarheidsinterval in
- Gegevens invullen
- Resultaten aflezen

Verdeling	Statistiek
T Schatting van gemiddelde	
Betrouwbaarheidsniveau	0.955
Steekproef	
Gemiddelde	40
s	20
n	30
<u>Resultaat</u>	
T Schatting van gemiddelde	
Mean	40
s	20
SE	3.6515
n	30
df	29
Lower Limit	32.3495
Upper Limit	47.6505
Interval	40 ± 7.6505

**WELK PROBLEEM
WILLEN WE OPLOSSEN**

Kunnen we garanties geven?

KANSREKENEN

Wat is de kans?

KANSVERDELINGEN

Het grotere plaatje

**BEVESTIGENDE
ANALYSE**

IV

STEEKPROEVEN

Informatie verzamelen

V

BETROUWBAARHEID

Grenzen stellen

VI

HYPOTHESES TOETSEN

Beweringen controleren

VI

Fail to Reject
the Null
Hypothesis

HYPOTHESES TOETSEN

BEWERINGEN CONTROLEREN

Reject

Reject

Critical
Value
(-)

Critical
Value
(+)

BEVESTIGENDE ANALYSE

TOEVAL OF NIET?

- Is dit patroon toeval?
- Wat is de kans dat we dit waarnemen?
- Welke echte conclusies kunnen we hieruit trekken?

KANSREKENEN

- Grondbeginselen van waarschijnlijkheidstheorie
- Enkele wetten van waarschijnlijkheid

KANSVERDELINGEN

- Normale verdeling
- Standaard normale verdeling
- Studentverdeling
- Chi-kwadraat verdeling

STEEKPROEVEN

- Populatie vs. steekproef
- Eigenschappen van steekproeven

BETROUWBAARHEIDSINTERVALLEN

- Binnen welke grenzen vallen nieuwe metingen?

HYPOTHESETESTS

- Kunnen we beweringen verifiëren?
- Wanneer kunnen we beweringen weerleggen?

TECHNIEKEN

- Statistieken

WETEN WE ZEKER DAT HET GEBEURT?

EERST ZIEN EN DAN GELOVEN

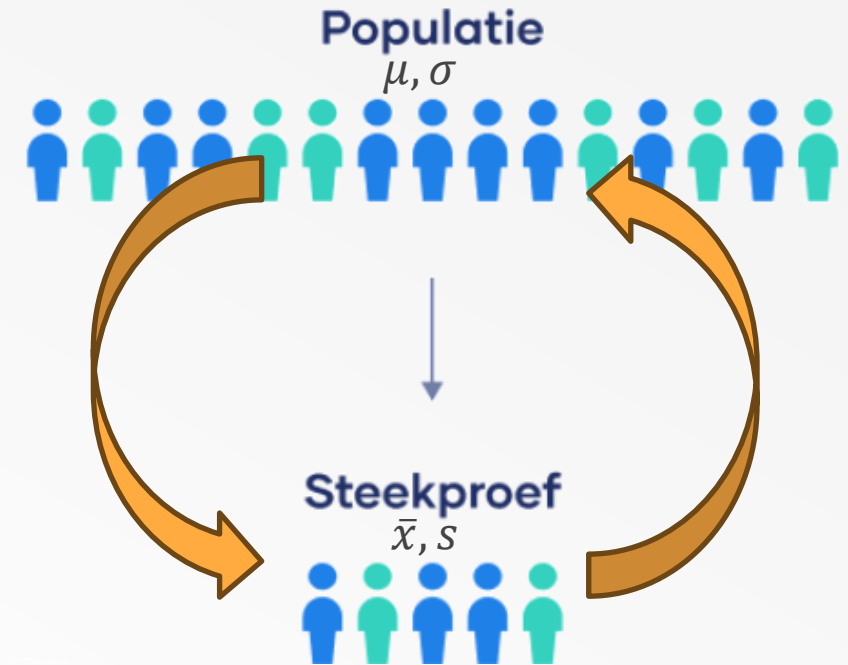
EERST ZIEN EN DAN GELOVEN

Ter herinnering

We willen op basis van een steekproef uitspraken doen over de populatie.

 Betrouwbaarheidsinterval
Grenzen bepalen voor μ en σ o.b.v. \bar{x} en s .

 Aanvaardingsinterval
Bewering over populatie controleren door zelf meting (steekproef) te doen.

EERST ZIEN EN DAN GELOVEN

Voorbeeld

Een vriend stelt voor om een muntstuk op te gooien om te bepalen wie de rekening betaalt.

jij betaalt

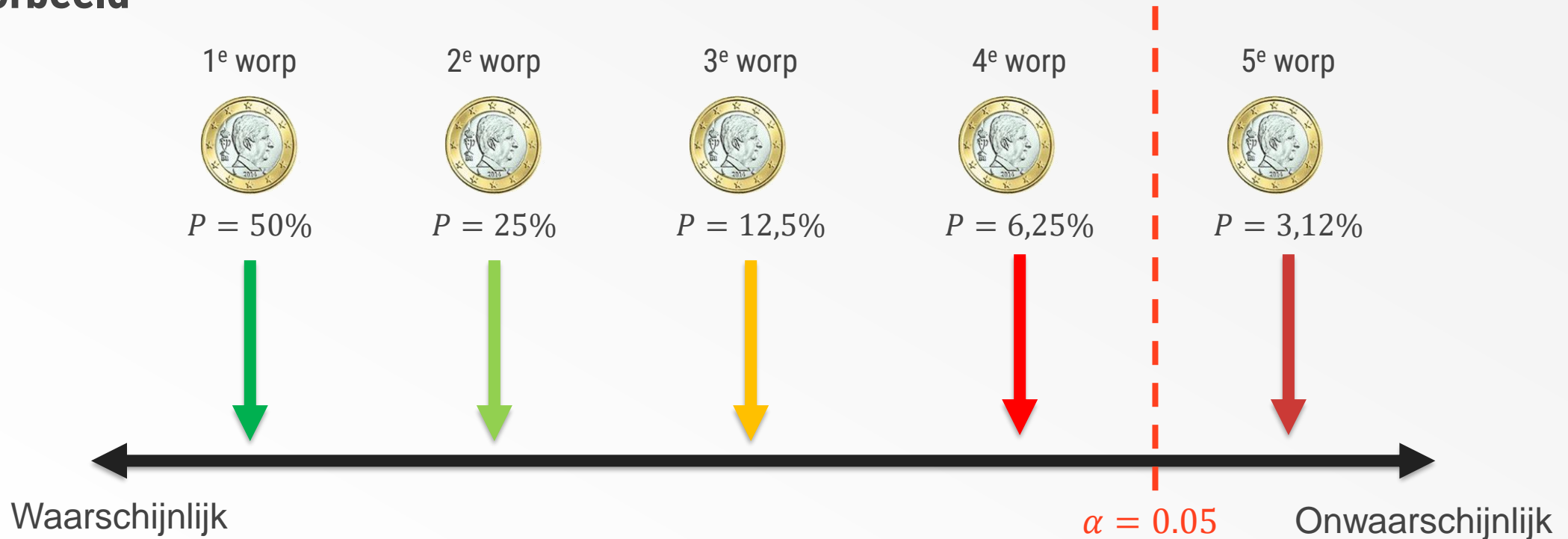
vriend betaalt

Je aanvaardt het voorstel, maar houdt rekening met

Vriend gebruikt een eerlijk muntstuk	Nulhypothese H_0
Vriend gebruikt een vervalst muntstuk	Alternatieve hypothese H_1

IS HET MUNTSTUK VERVALST?

Voorbeeld

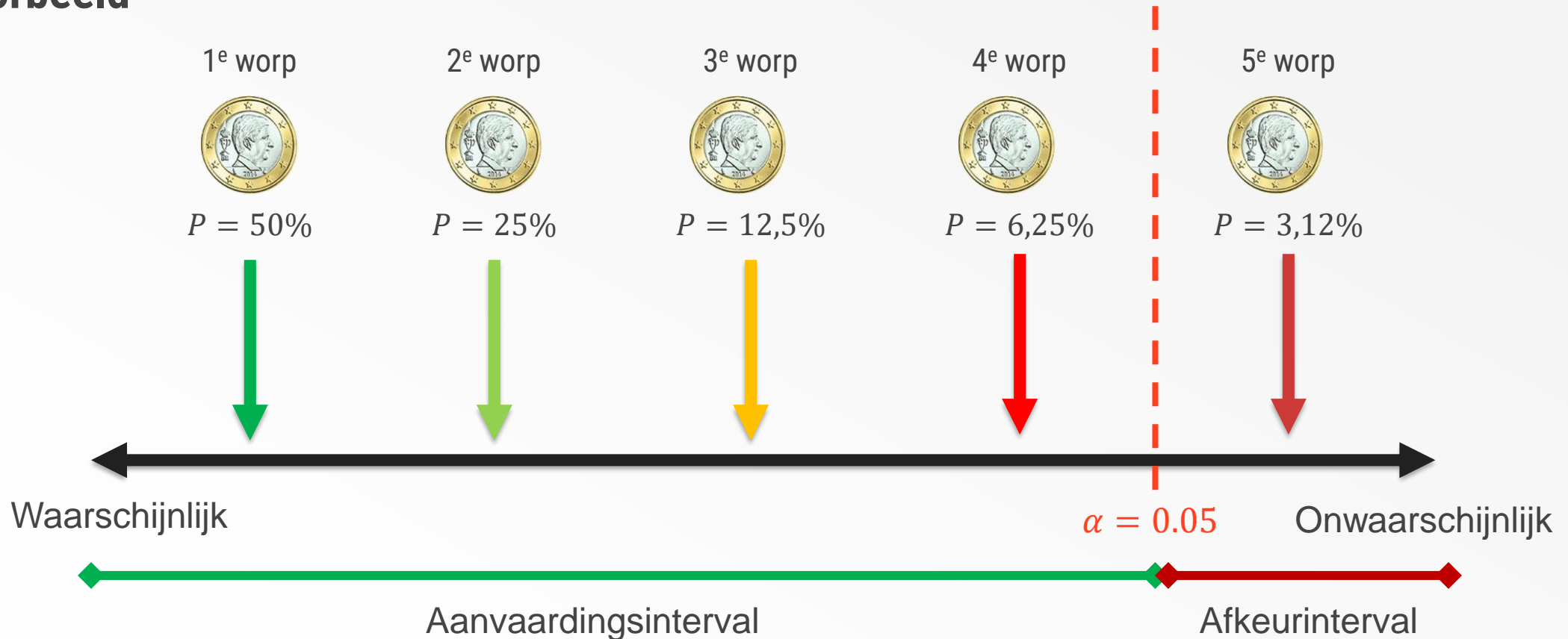
Vanaf welke kans worden we achterdochtig? Is dit door toeval? Of niet?

→ significantieniveau α

→ bv. $\alpha = 0.05$ (5%)

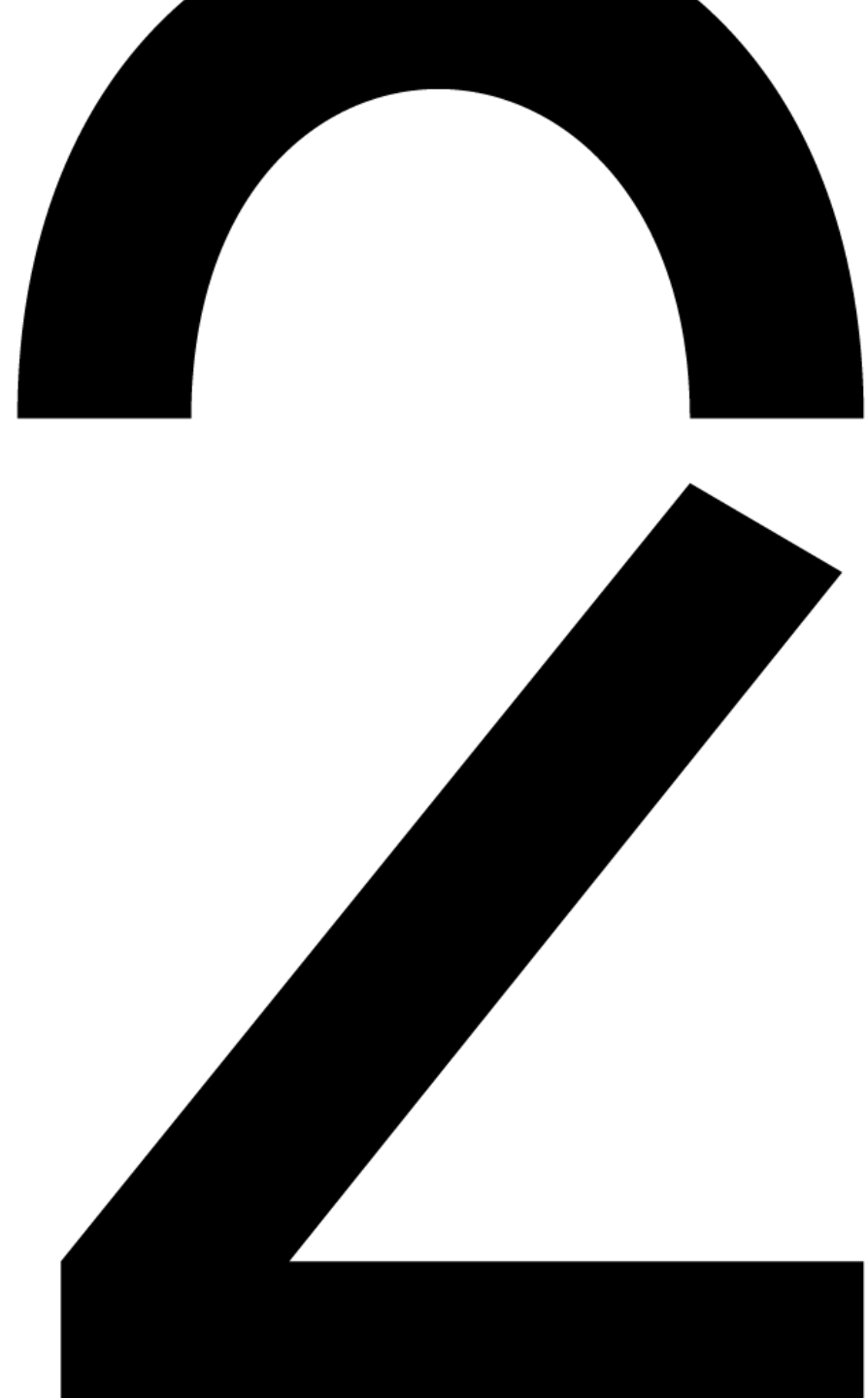
IS HET MUNTSTUK VERVALST?

Voorbeeld

All kansen P gaan uit van de nulhypothese H_0 , een eerlijk muntstuk

HYPOTHESES TOETSEN

HOE WERKT EEN HYPOTHESETOETS

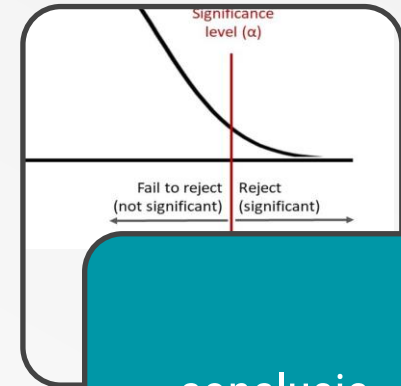
1 of meer
steekproeven
doen

teststatistiek
berekenen
o.b.v.
steekproeven

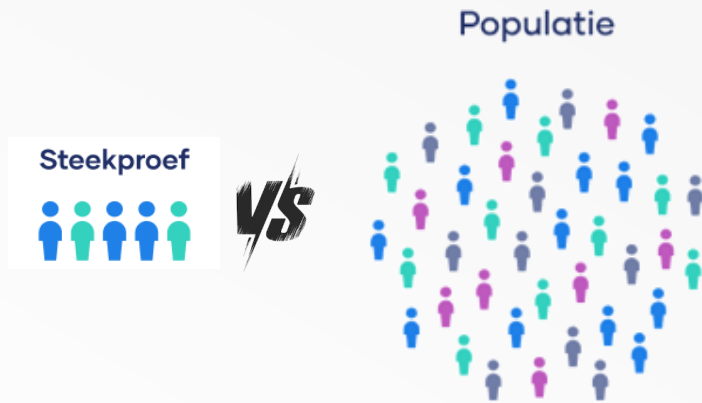

kans berekenen
op de
teststatistiek
met een
verdeling

conclusie
trekken

WELKE TESTEN ZIJN ER?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 2 steekproeven

ANOVA

Chi-kwadraat toets (χ^2)

WELKE TESTEN ZIJN ER?

VS

t-toets met 1 steekproef

VS

t-toets met 2 steekproeven

VS

VS

ANOVA

VS

Chi-kwadraat toets (χ^2)

WAT HEB JE NODIG VOOR EEN TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

Een significantieniveau α

Dit is een **grenswaarde** die je op voorhand kiest. Na de test is dit de kans dat je foute conclusie trekt.

Een steekproef

Een steekproef van met grootte n , gemiddelde \bar{x} , en standaardafwijking s

Een verdeling $T(\nu)$

Dit is de **Student – verdeling** met een aantal vrijheidsgraden ν , ν hangt af van de test.

Een toetsingsgrootte t

Een maatstaf bepaald door de steekproef waarmee je kan testen, t hangt af van de test.

De p -waarde

De **waarschijnlijkheid** van de toetsingsgrootte t , p hangt af van het soort toets.

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

H_0 - de nulhypothese	H_1 - de alternatieve hypothese
<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef komt overeen met de populatie• geen verschil in de parameters• $\bar{x} = \mu$	<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef toont heel andere resultaten• wel een verschil in parameters• $\bar{x} \neq \mu$ (tweezijdige toets)• $\bar{x} > \mu$, of $\bar{x} < \mu$ (eenzijdige toets)
We doen de test ervan uitgaande dat H_0 waar is.	Als het resultaat van de test onwaarschijnlijk blijkt, is H_0 vals en H_1 waar.

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Voorbeeld

We willen testen of trein tussen Mechelen en Antwerpen-Central er **exact** 17 minuten over doet.

H_0 - de nulhypothese	H_1 - de alternatieve hypothese
<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef komt overeen met de populatie• $H_0: \mu = 17$	<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef toont heel andere resultaten• $H_1: \mu \neq 17$ (tweezijdige toets)
We doen de test ervan uitgaande dat H_0 waar is.	Als het resultaat van de test onwaarschijnlijk blijkt, is H_0 vals en H_1 waar.

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Voorbeeld

We willen testen of de gemiddelde score voor Programmeren 1 van 1e jaarstudenten **groter is dan of gelijk aan** 10 op 20.

H_0 - de nulhypothese	H_1 - de alternatieve hypothese
<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef komt overeen met de populatie• $H_0: \mu \geq 10$	<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef toont heel andere resultaten• $H_1: \mu < 10$ (eenzijdige toets)
We doen de test ervan uitgaande dat H_0 waar is.	Als het resultaat van de test onwaarschijnlijk blijkt, is H_0 vals en H_1 waar.

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Voorbeeld

We willen testen of de hoeveelheid centiliter bier in een fles **kleiner is dan** 25cl.

H_0 - de nulhypothese	H_1 - de alternatieve hypothese
<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef komt overeen met de populatie• $H_0: \mu \leq 25$	<ul style="list-style-type: none">• onze steekproef toont heel andere resultaten• $H_1: \mu > 25$ (eenzijdige toets)
We doen de test ervan uitgaande dat H_0 waar is.	Als het resultaat van de test onwaarschijnlijk blijkt, is H_0 vals en H_1 waar.

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

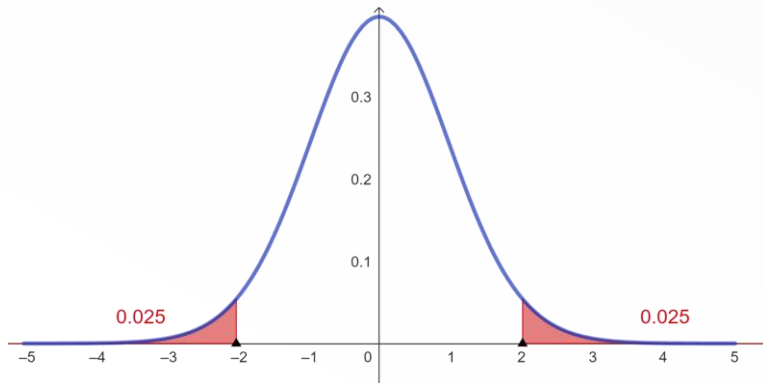
Formuleren van de hypotheses

Hangt dus af van wat je juist wil toetsen.

Tweezijdig toets

$$H_0: \mu = \mu_0$$

$$H_1: \mu \neq \mu_0$$

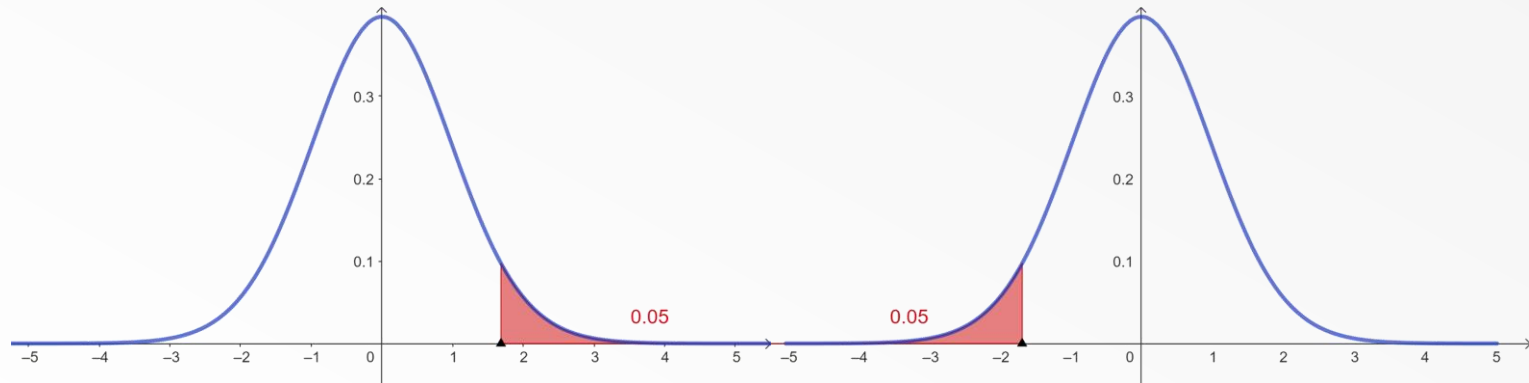
Eenzijdig toets

$$H_0: \mu = \mu_0$$

$$H_0: \mu = \mu_0$$

$$H_1: \mu > \mu_0$$

$$H_1: \mu < \mu_0$$

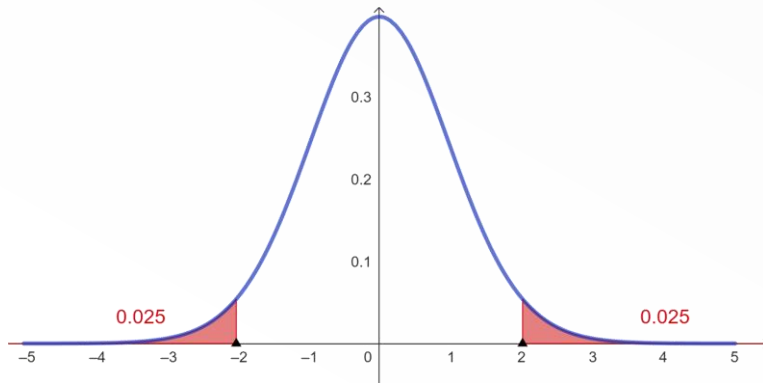
WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Een verdeling $T(\nu)$

T is de Studentverdeling met ν het aantal vrijheidsgraden, meestal gelijk aan $n - 1$

Tweezijdig toets

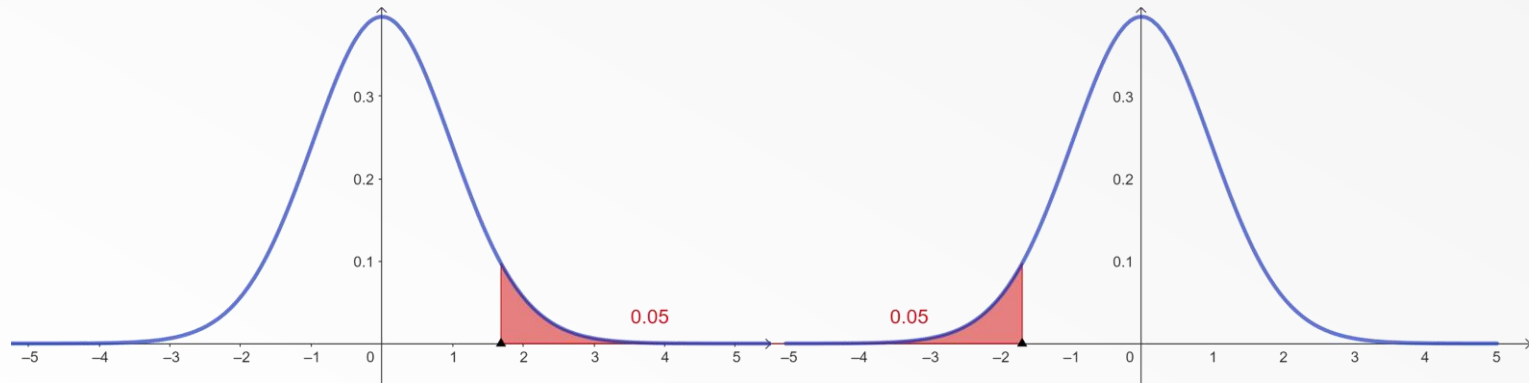
$T(n - 1)$

Eenzijdig toets

$T(n - 1)$

$T(n - 1)$

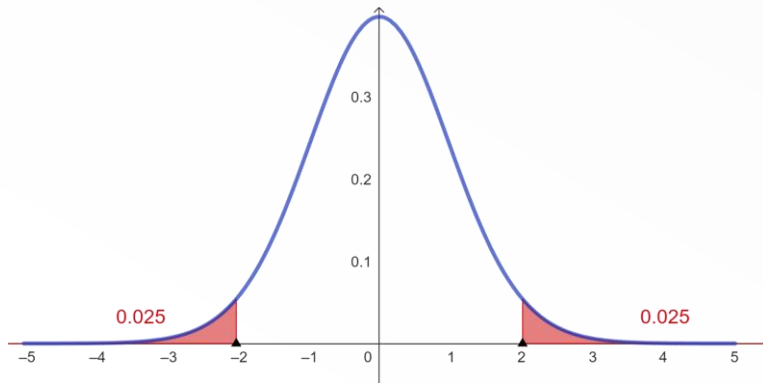
WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Een toetsingsgrootheid t

Een moeilijk woord voor een getal dat uit de steekproef komt gerold. Hangt af van het **soort test**.

Tweezijdig toets

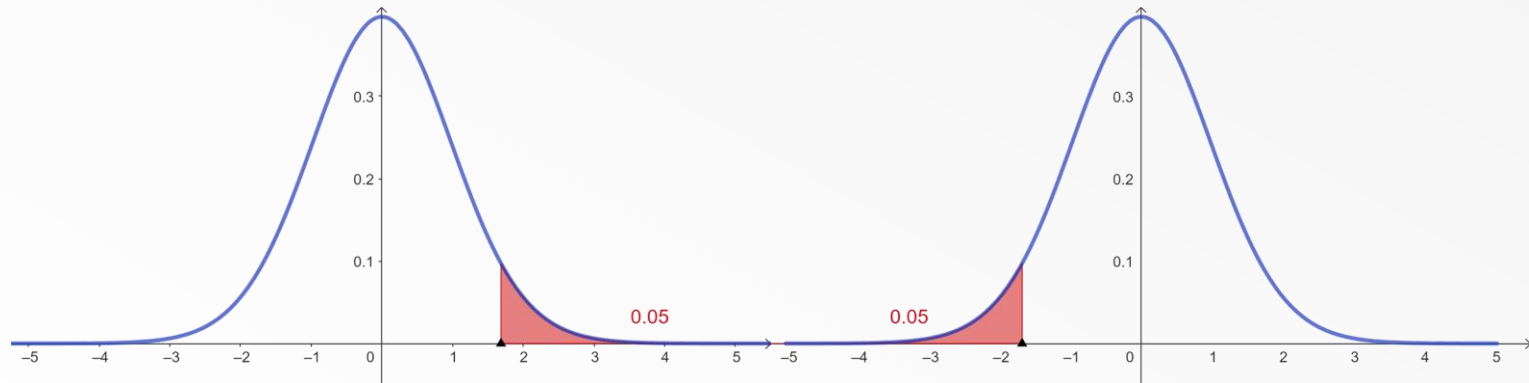
$$t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$$

Eenzijdig toets

$$t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$$

$$t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$$

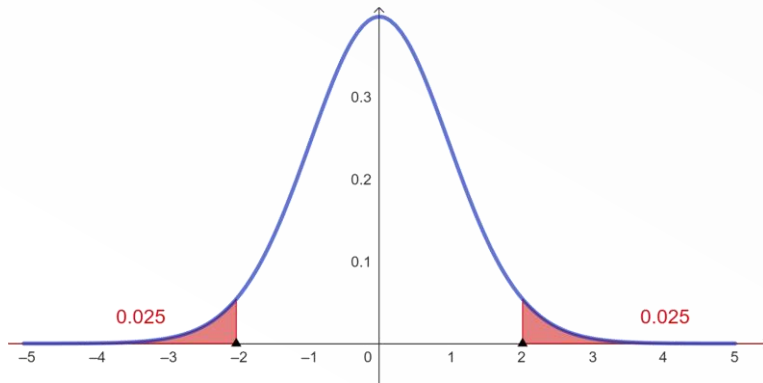
WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

De p -waarde

Als H_0 waar is kunnen we berekenen hoe waarschijnlijk de waarden uit onze steekproef zijn.

Tweezijdig toets

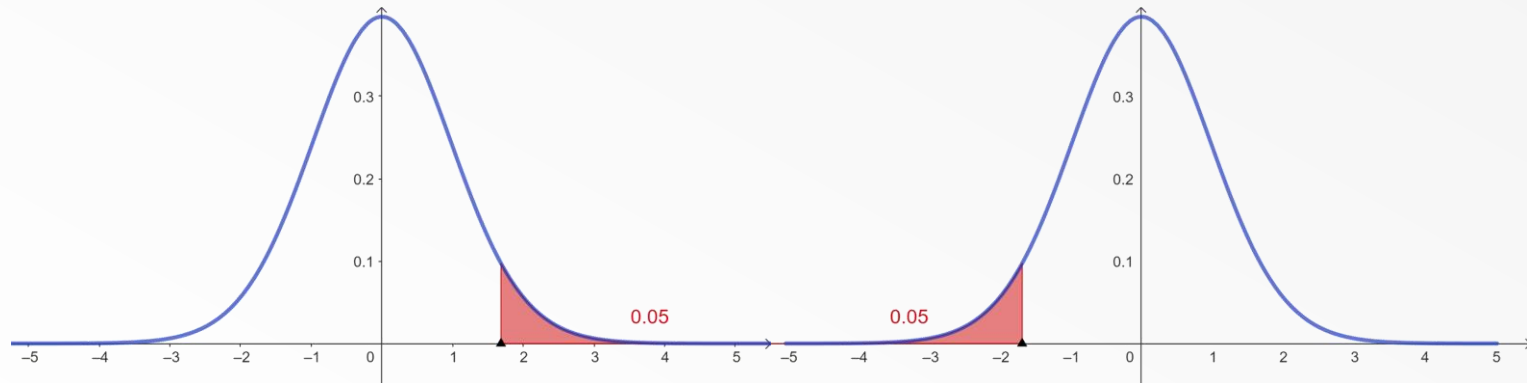
$$p = 2 \cdot P(T < t) \\ \text{of} \\ p = 2 \cdot P(T > t)$$

Eenzijdig toets

$$p = P(T > t)$$

$$p = P(T < t)$$

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

Significantieniveau

$$\alpha$$

Een steekproef

$$n, \bar{x} \text{ en } s$$

Een verdeling $T(\nu)$

$$T(n - 1)$$

Een toetsingsgrootheid t

$$t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$$

De p -waarde

tweezijdige toets: $p = 2 \cdot P(T < t)$ of $p = 2 \cdot P(T > t)$

eenzijdige toets: $p = P(T < t)$ of $p = P(T > t)$

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

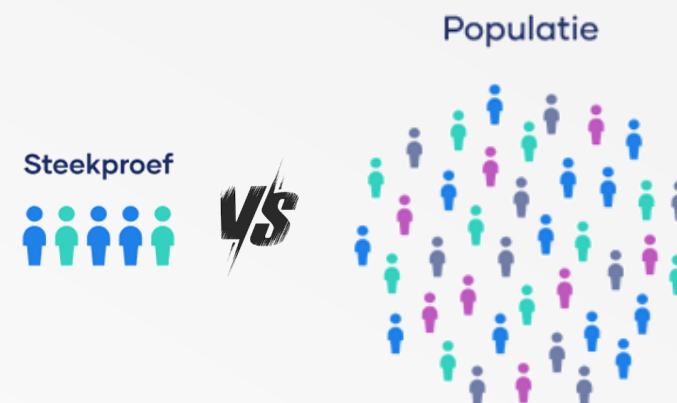
- $\mu = 40$ inch

We doen een steekproef van enkele verkochte televisies.

- $n = 50$, $\bar{x} = 43$ inch en $s = 10$ inch

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.
2. Formuleer H_0 en H_1
3. Kies significantieniveau α
4. Bepaal de p -waarde van toetsingsgrootheid $t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$
5. Wat besluit je?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test

tweezijdige test

2. Formuleer H_0 en H_1

$$H_0: \mu = 40$$

$$H_1: \mu \neq 40$$

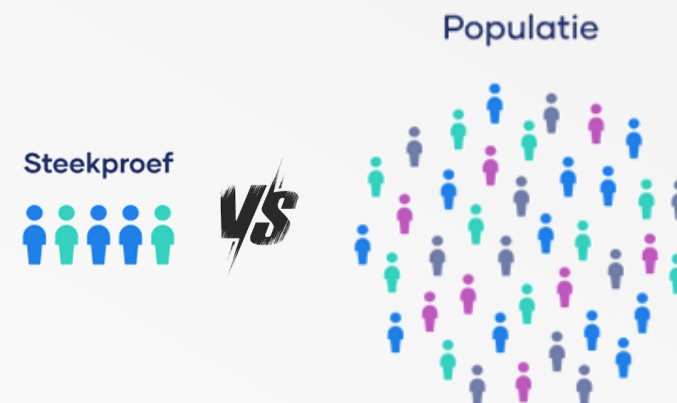
3. Kies significantieniveau α

$$\alpha = 0.05$$

4. Bepaal de p -waarde van toetsingsgrootheid $t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$

$$p = 2 P(T < t) \text{ als } t \text{ negatief is}$$

$$p = 2 P(T > t) \text{ als } t \text{ positief is}$$

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

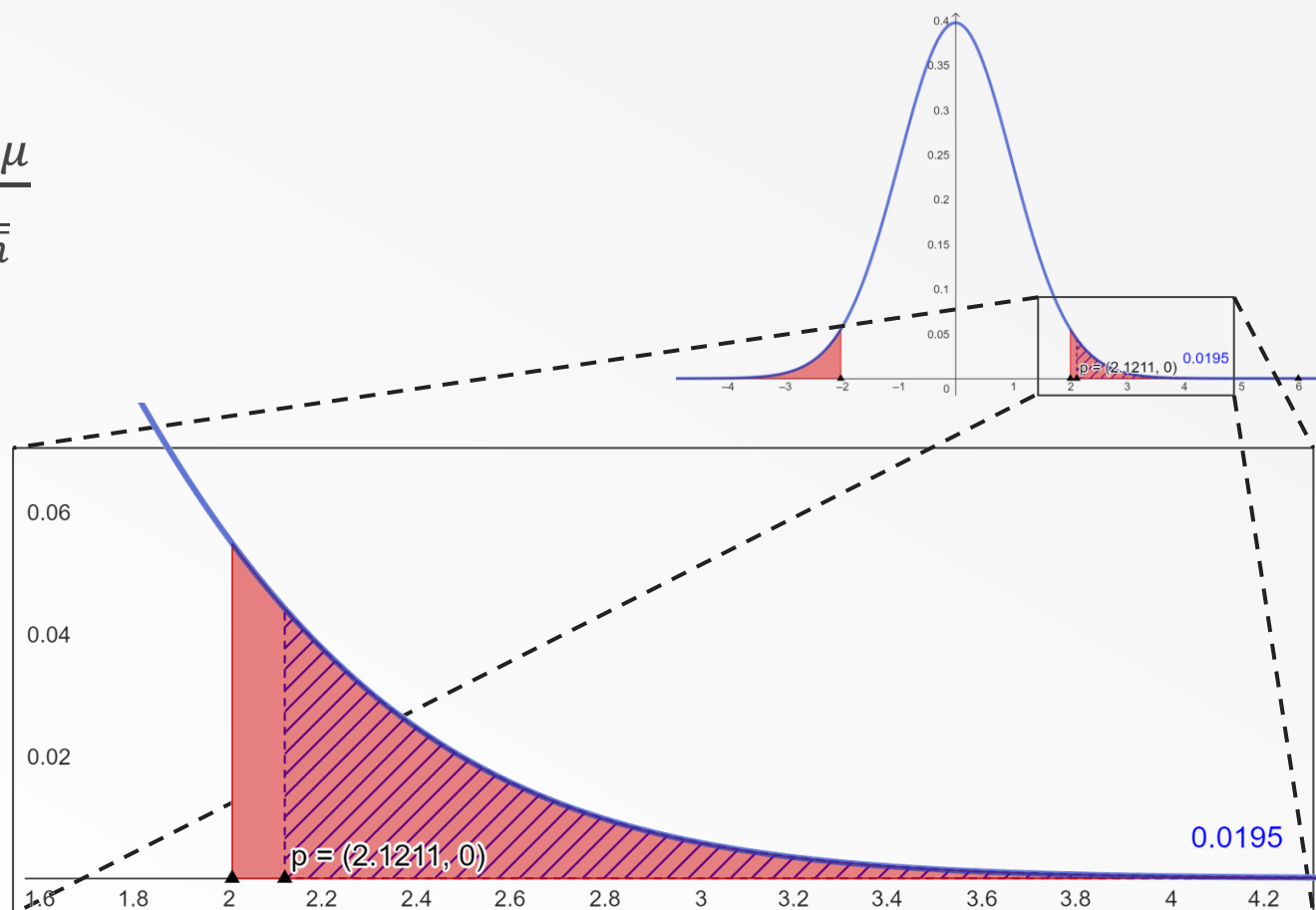
Iemand beweert dat de gemiddelde schermgrootte van alle verkochte televisies 40 inch is.

4. Bepaal de p -waarde met van $t = \frac{\bar{x} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}}$

$$\rightarrow t = \frac{(43-40)}{\frac{10}{\sqrt{50}}} = 2.121$$

$$\rightarrow p = 2 \cdot 0.0195$$

$$\rightarrow p = 0.039$$

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

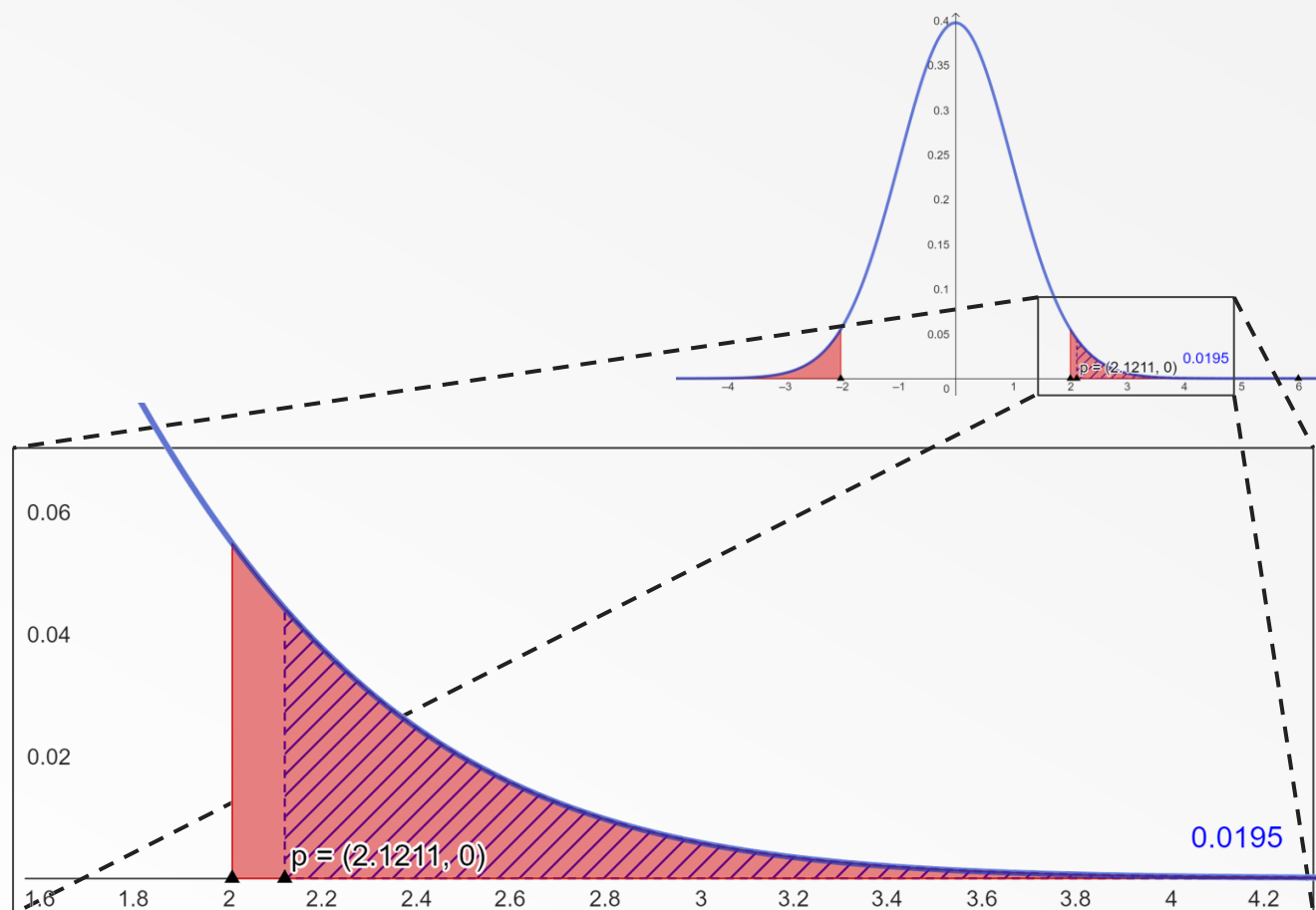
Iemand beweert dat de gemiddelde schermgrootte van alle verkochte televisies 40 inch is.

5. Wat besluit je ?

$$p = 0.039$$

$$p < \alpha$$

→ We verwerpen H_0 !

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

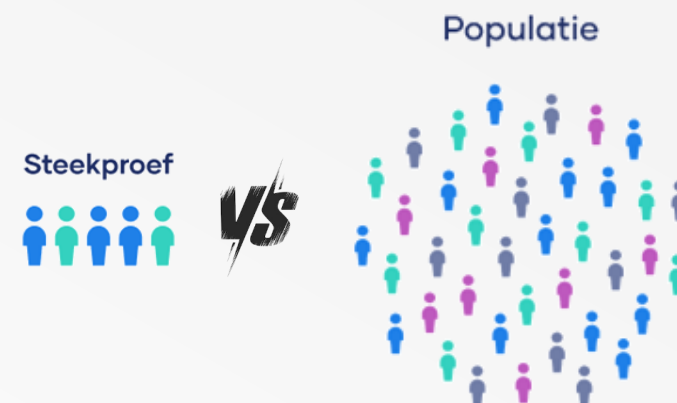
- $\mu = 40$ inch

We doen een steekproef van enkele verkochte televisies.

- $n = 50$, $\bar{x} = 42$ inch en $s = 10$ inch

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.
2. Formuleer H_0 en H_1
3. Kies significantieniveau α
4. Bepaal de p -waarde met van $t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$
5. Wat besluit je?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test

tweezijdige test

2. Formuleer H_0 en H_1

$$H_0: \mu = 40$$

$$H_1: \mu \neq 40$$

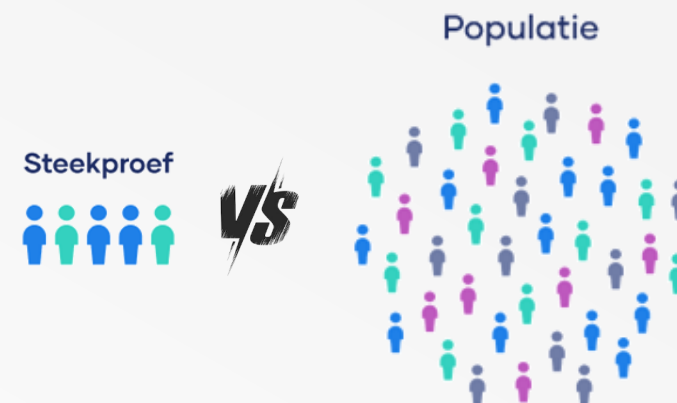
3. Kies significantieniveau α

$$\alpha = 0.05$$

4. Bepaal de p -waarde van toetsingsgrootheid $t = \frac{\bar{x} - \mu}{s/\sqrt{n}}$

$$p = 2 P(T < t) \text{ als } t \text{ negatief is}$$

$$p = 2 P(T > t) \text{ als } t \text{ positief is}$$

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

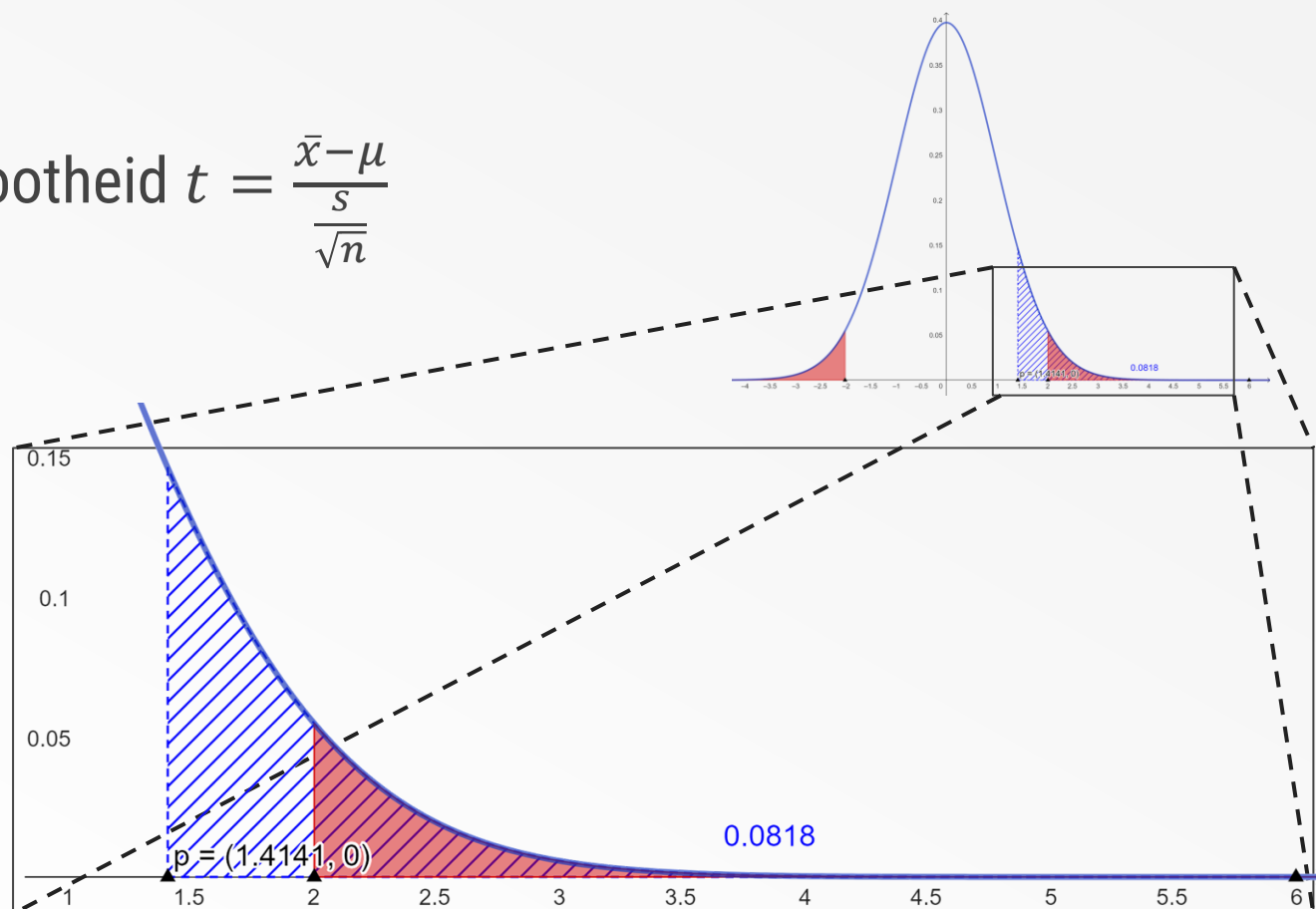
Iemand beweert dat de gemiddelde schermgrootte van alle verkochte televisies 40 inch is.

4. Bepaal de p -waarde van toetsingsgrootheid $t = \frac{\bar{x} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}}$

$$\rightarrow t = \frac{(42 - 40)}{\frac{10}{\sqrt{50}}} = 1.414$$

$$\rightarrow p = 2 \cdot 0.0818$$

$$\rightarrow p = 0.1637$$

t-toets met 1 steekproef

Voorbeeld

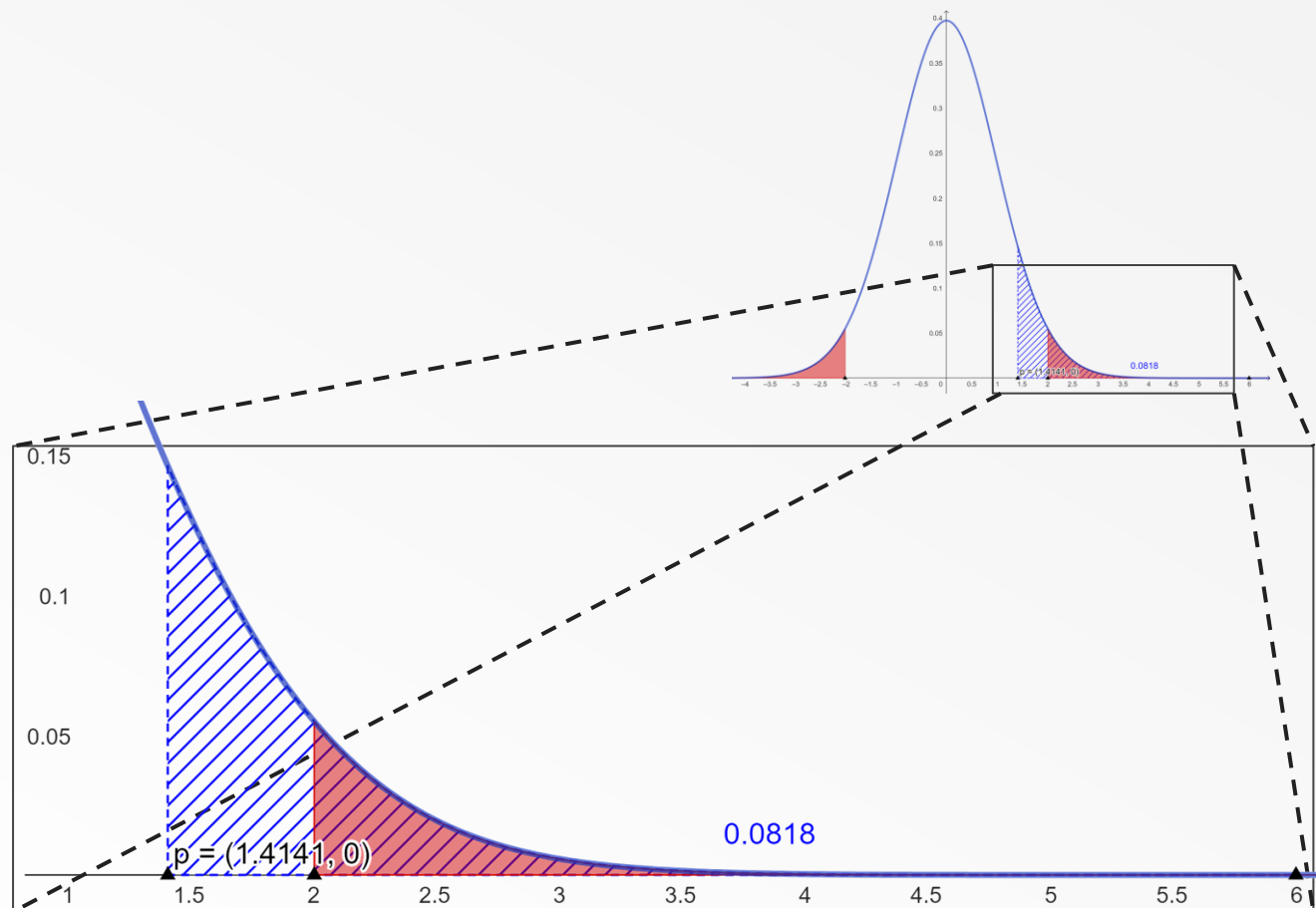
Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

5. Wat besluit je ?

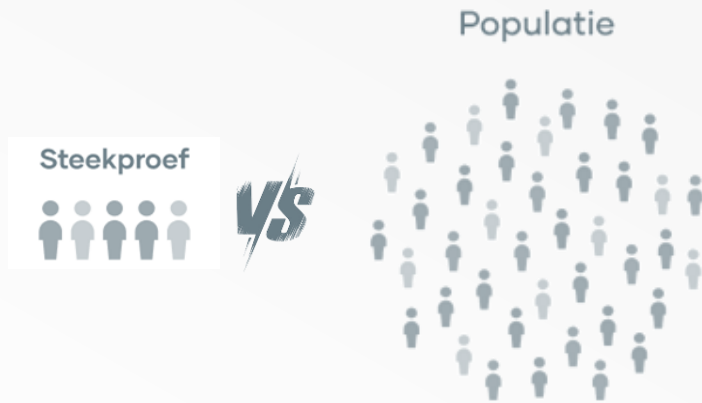
$$p = 0.1637$$

$$p > \alpha$$

→ We kunnen H_0 **niet** verwerpen!

WELKE TESTEN ZIJN ER?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 2 steekproeven

ANOVA

Chi-kwadraat toets (χ^2)

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

Twee steekproeven

n_1, \bar{x}_1 en s_1 en n_2, \bar{x}_2 en s_2

Een verdeling $T(\nu)$

$$\nu = \left(\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} \right)^2 \bigg/ \frac{\left(\frac{s_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left(\frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}$$

Een toetsingsgrootheid t

$$t = \frac{\bar{x} - \mu}{s / \sqrt{n}}$$

De p -waarde

tweezijdige toets: $p = 2 \cdot P(T < t)$ of $p = 2 \cdot P(T > t)$

eenzijdige toets: $p = P(T < t)$ of $p = P(T > t)$

t-toets met 2 steekproeven

Voorbeeld

Verkoopt de concurrentie grotere televisies?

We doen twee steekproeven: bij ons (1) en bij de concurrentie (2)

$n_1 = 50$, $\bar{x}_1 = 42$ inch en $s_1 = 10$ inch

$n_2 = 30$, $\bar{x}_2 = 43$ inch en $s_2 = 12$ inch

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.

2. Formuleer H_0 en H_1

3. Kies significantieniveau α

4. Bepaal de p -waarde van toetsingsgrootheid $t = (\bar{x}_1 - \bar{x}_2) / \sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}$

5. Wat besluit je?

t-toets met 2 steekproeven

t-toets met 2 steekproeven

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.

eenzijdige toets

2. Formuleer H_0 en H_1

$$H_0: \bar{x}_1 = \bar{x}_2$$

$$H_1: \bar{x}_1 < \bar{x}_2$$

3. Kies significantieniveau α

$$\alpha = 0.01$$

t-toets met 2 steekproeven

t-toets met 2 steekproeven

Stappenplan

4. Bepaal de p -waarde met van $t = (\bar{x}_1 - \bar{x}_2) / \sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}$

$$t = (42 - 43) / \sqrt{\frac{10^2}{50} + \frac{12^2}{30}} = -0.3835$$

$$v = \left(\frac{10^2}{50} + \frac{12^2}{30} \right)^2 / \left(\frac{\left(\frac{10^2}{50} \right)^2}{49} + \frac{\left(\frac{12^2}{30} \right)^2}{39} \right) = 52.78$$

$$p = P(T < t) = 0.3515$$

t-toets met 2 steekproeven

t-toets met 2 steekproeven

Stappenplan

5. Wat besluit je?

$$p = 0.3515$$

$$p > \alpha$$

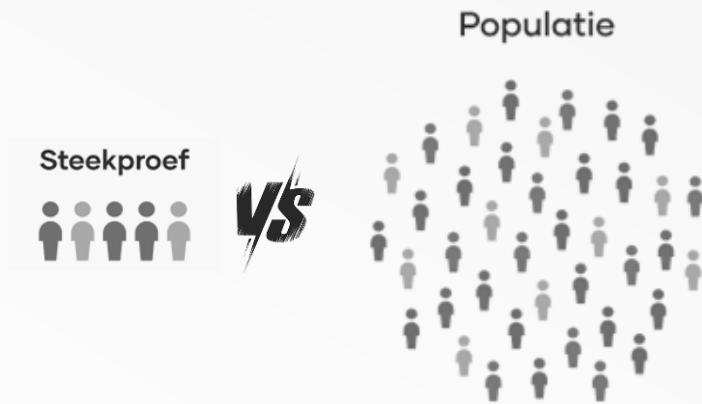
→ We kunnen H_0 **niet** verwerpen!

→ De concurrentie verkoopt dus geen grotere televisies!

t-toets met 2 steekproeven

WELKE TESTEN ZIJN ER?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 2 steekproeven

ANOVA

Chi-kwadraat toets (χ^2)

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

Significantieniveau

$$\alpha$$

k steekproeven met elk een andere waarde voor 1 categorische variabele

n, n_i, \bar{x}_i steekproefgegevens voor de verschillende steekproeven.

Een verdeling $F(\alpha, \beta)$

$$\alpha = k - 1, \beta = n - k$$

Een toetsingsgrootheid f

$$f = \frac{MSB}{MSW} \text{ (zie volgende slides)}$$

De p -waarde

eenzijdige toets: $p = P(F > f)$

Variantieanalyse (ANOVA)

Voorbeeld

Is er een verschil tussen de scores op 3 verschillende vakken afgelegd door 5 studenten?

k groepen

Student	Programmeren 1	Data Science 1	User Interfaces 1
Bob	10	15	17
Nina	12	16	17
Tim	12	17	16
Kate	11	15	17
Alonzo	10	12	13
$\bar{x} = 14$	$\bar{x}_1 = 11$	$\bar{x}_2 = 15$	$\bar{x}_3 = 16$

gemiddelde van
alle observaties
 $\bar{x} = 14$

steekproef 1
 $n_1 = 5$
 $\bar{x}_1 = 11$

steekproef 2
 $n_2 = 5$
 $\bar{x}_2 = 15$

steekproef 3
 $n_3 = 5$
 $\bar{x}_3 = 16$

Steekproef

VS

Steekproef

VS

Steekproef

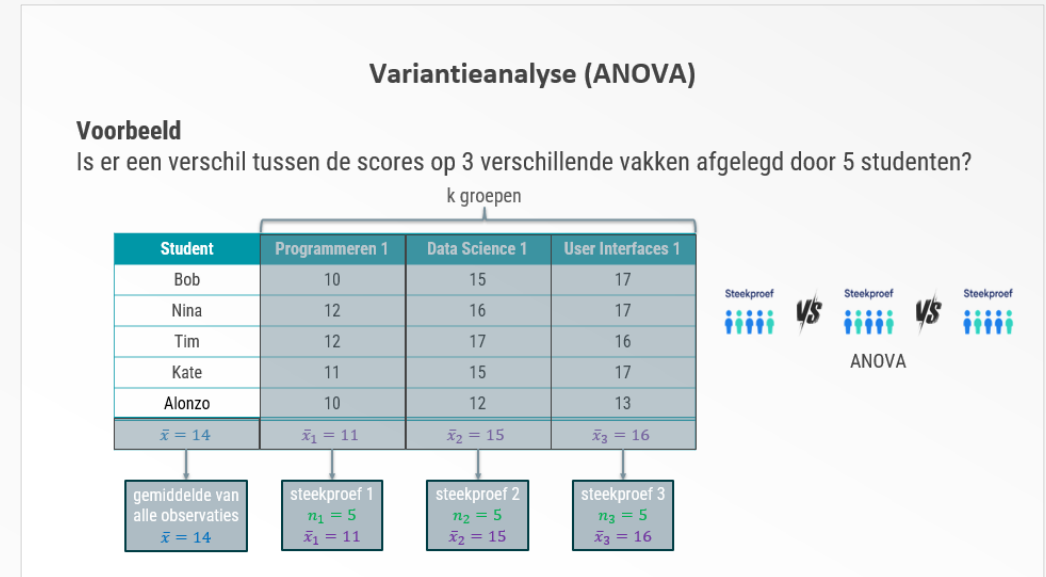

ANOVA

Variantieanalyse (ANOVA)

Sum of Squares Total = Sum of Squares Between + Sum of Squares Within

$$SST = SSB + SSW$$

- $SST = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$
 $SST = (10 - 14)^2 + (12 - 14)^2 + \dots + (13 - 14)^2$
 $SST = 100$
- $SSB = \sum_{i=1}^k n_i \cdot (\bar{x}_i - \bar{x})^2$
 $SSB = 5 \cdot (11 - 14)^2 + 5 \cdot (15 - 14)^2 + 5 \cdot (16 - 14)^2$
 $SSB = 70$
- $SSW = \sum_{j=1}^k \sum_{i=1}^{n_i} (x_i - \bar{x}_j)^2$
 $SSW = (10 - 11)^2 + (12 - 11)^2 + \dots + (10 - 11)^2 +$
 $(15 - 15)^2 + (16 - 15)^2 + \dots + (12 - 15)^2 +$
 $(17 - 16)^2 + (17 - 16)^2 + \dots + (13 - 16)^2$
 $SSW = 30$

Variantieanalyse (ANOVA)

Mean SSB en Mean SSW

We delen de SSB – en SSW – waarden door hun respectievelijke degrees of freedom (df)

$$MSB = \frac{SS_B}{df_B} \text{ en } df_B = k - 1$$

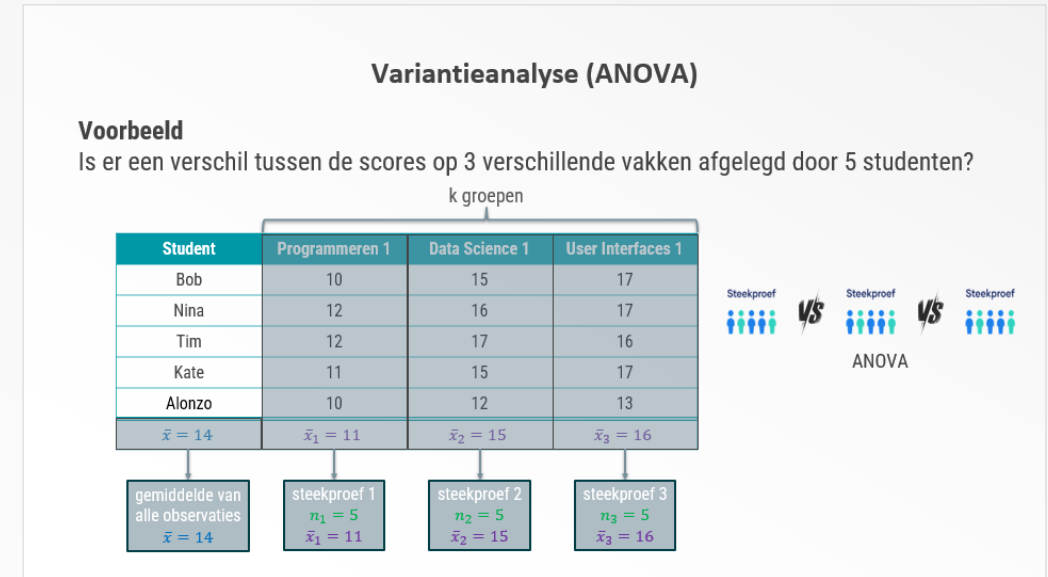
$$MSB = \frac{70}{3-1}$$

$$MSB = 35$$

$$MSW = \frac{SS_W}{df_W} \text{ en } df_W = n - k$$

$$= \frac{30}{15-3}$$

$$= 2.5$$

Variantieanalyse (ANOVA)

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.

eenzijdige toets

2. Formuleer H_0 en H_1

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$$

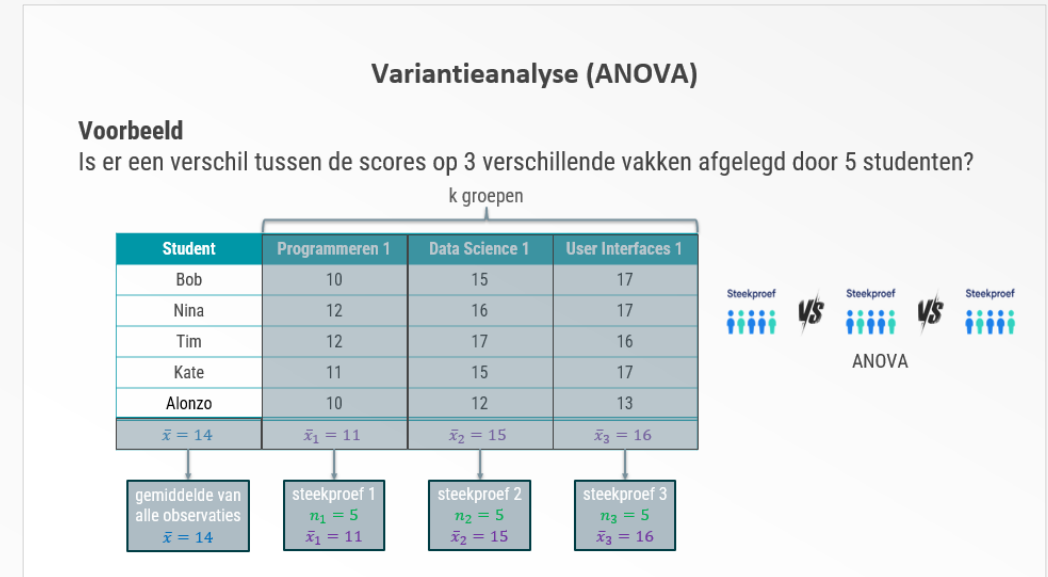
$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2 = \mu_3 \text{ of}$$

$$\mu_1 = \mu_2 \neq \mu_3 \text{ of}$$

$$\mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$$

3. Kies significantieniveau α

$$\alpha = 0.05$$

Variantieanalyse (ANOVA)

Stappenplan

4. Bepaal de p -waarde van $f = \frac{MS_{between}}{MS_{within}}$

$$f = \frac{35}{2.5} = 14$$

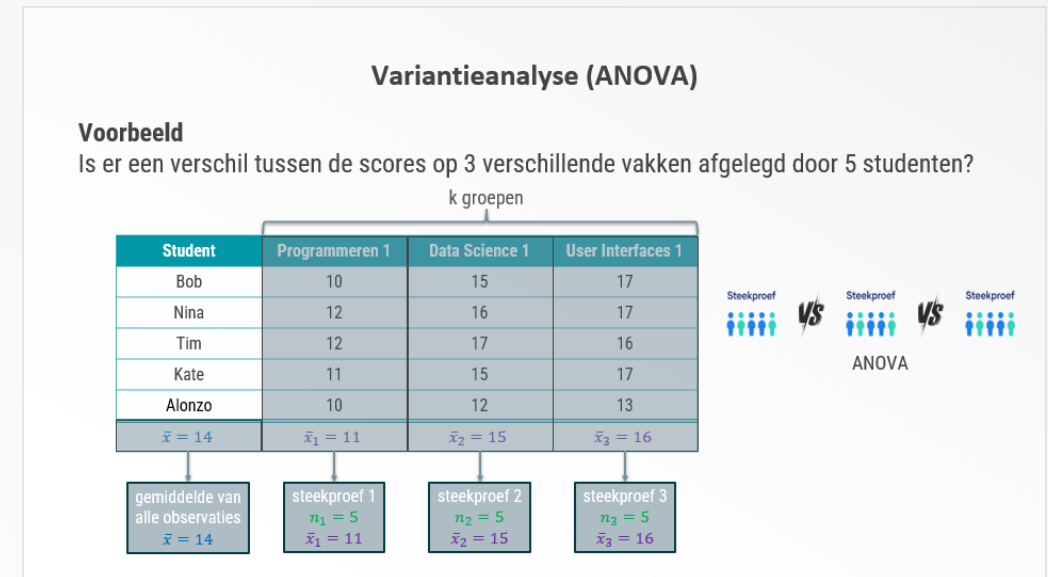
$$p = P(F > f) = 0.007$$

5. Wat besluit je?

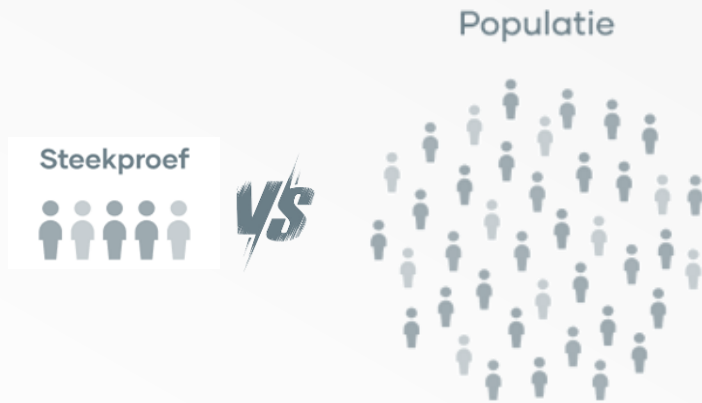
$$p = 0.007 < 0.05 = \alpha$$

→ We verwerpen H_0 !

→ Er is wel degelijk een verschil tussen de scores op de vakken!

WELKE TESTEN ZIJN ER?

t-toets met 1 steekproef

t-toets met 2 steekproeven

ANOVA

Chi-kwadraat toets (χ^2)

WAT HEB JE NODIG VOOR DEZE TEST?

Hypotheses

Dit zijn **veronderstellingen**, genaamd H_0 en H_1 .

Significantieniveau

α

Een steekproef

Geobserveerde frequenties O en berekende verwachte frequenties E

Een verdeling $\chi^2(\nu)$

$$\nu = (n - 1) \cdot (m - 1)$$

Een toetsingsgrootte Q

$$Q = \sum_i \frac{(o_i - e_i)^2}{e_i}$$

De p -waarde

eenzijdige toets: $p = P(\chi^2 > Q)$

χ^2 -toets

Voorbeeld

Hebben witte producten een slechtere koeling?

Geobserveerde frequenties

	Wit merk	Geen wit merk	Totalen
Slechte koeling	1498	1513	3011
Goede koeling	504	6485	6989
Totalen	2002	7998	10000

Chi-kwadraat toets (χ^2)

Verwachte frequenties

	Wit merk	Geen wit merk	Totalen
Slechte koeling	$\frac{3011 \cdot 2002}{10000} = 602.8022$	$\frac{3011 \cdot 7998}{10000} = 2408.1978$	3011
Goede koeling	$\frac{6989 \cdot 2002}{10000} = 1399.1978$	$\frac{6989 \cdot 7998}{10000} = 5589.8022$	6989
Totalen	2002	7998	10000

χ^2 -toets

Stappenplan

1. Kies voor eenzijdige of tweezijdige test.

eenzijdige toets

2. Formuleer H_0 en H_1

$$H_0: Q = 0$$

$$H_1: Q > 0$$

3. Kies significantieniveau α

$$\alpha = 0.05$$

Chi-kwadraat toets (χ^2)

χ^2 -toets

Stappenplan

4. Bepaal de p -waarde met van $q = \sum_i \frac{(o_i - e_i)^2}{e_i}$

$$q = \frac{(1498 - 602.8)^2}{602.8} + \frac{(1513 - 2408.2)^2}{2408.2} + \frac{(504 - 1399.2)^2}{1399.2} + \frac{(6485 - 5589.8)^2}{5589.8} = 2378,3$$

$$\nu = (2 - 1) \cdot (2 - 1)$$

$$p = P(\chi^2 > Q) = 0$$

5. Wat besluit je?

$$p = 0 < 0.05 = \alpha$$

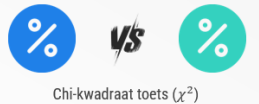
→ We verwerpen H_0 !

→ Wit producten hebben een slechtere koeling.

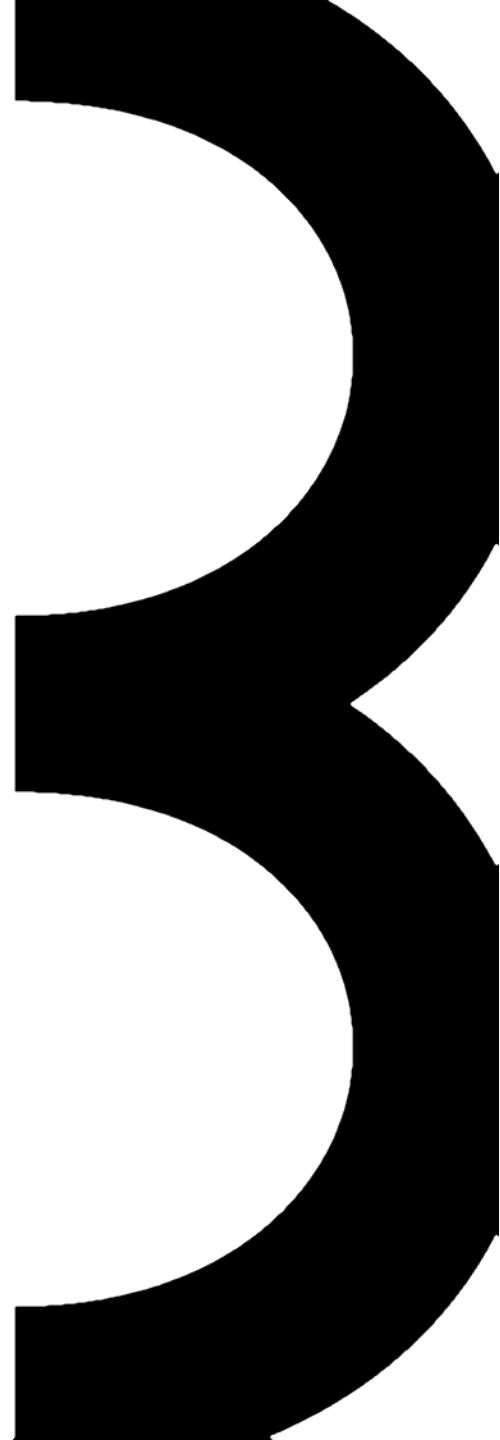
Chi-kwadraat toets (χ^2)

χ^2 -toets			
Voorbeeld			
Hebben witte producten een slechtere koeling?			
Geobserveerde frequenties			
	Wit merk	Geen wit merk	Totalen
Slechte koeling	1498	1513	3011
Goede koeling	504	6485	6989
Totalen	2002	7998	10000
Verwachte frequenties			
	Wit merk	Geen wit merk	Totalen
Slechte koeling	$\frac{3011 \cdot 2002}{10000} = 602.8022$	$\frac{3011 \cdot 7998}{10000} = 2408.1978$	3011
Goede koeling	$\frac{6989 \cdot 2002}{10000} = 1399.1978$	$\frac{6989 \cdot 7998}{10000} = 5589.8022$	6989
Totalen	2002	7998	10000

Chi-kwadraat toets (χ^2)

HOE ZEKER ZIJN WE NU?

HOE ZEKER ZIJN WE NU?

Fouten

Risico op het maken van twee soorten fouten bij de interpretatie van de resultaten:

Type I-fout

- de nulhypothese H_0 verwerpen, terwijl deze eigenlijk wel waar is.
- de kans hierop is α (significantie)

Type II-fout

- de nulhypothese H_0 niet verwerpen, terwijl deze eigenlijk onjuist is.
- de kans hierop is β

H_0 is ...	Waar	Onwaar
Verworpen	Type I – fout α	Correcte beslissing
Niet verworpen	Correcte beslissing	Type II – fout β

HOE ZEKER ZIJN WE NU?

Voorbeeld

Je besluit je te laten testen op corona, omdat je milde symptomen hebt.

Er zijn twee fouten die mogelijk kunnen optreden:

Type I-fout

- testresultaat beweert dat je corona hebt, maar dat heb je eigenlijk niet.
- vals positief

Type II-fout

- testresultaat beweert dat je geen corona hebt, maar dat heb je eigenlijk wel.
- vals negatief

HOE ZEKER ZIJN WE NU?

Wat betekent dat?

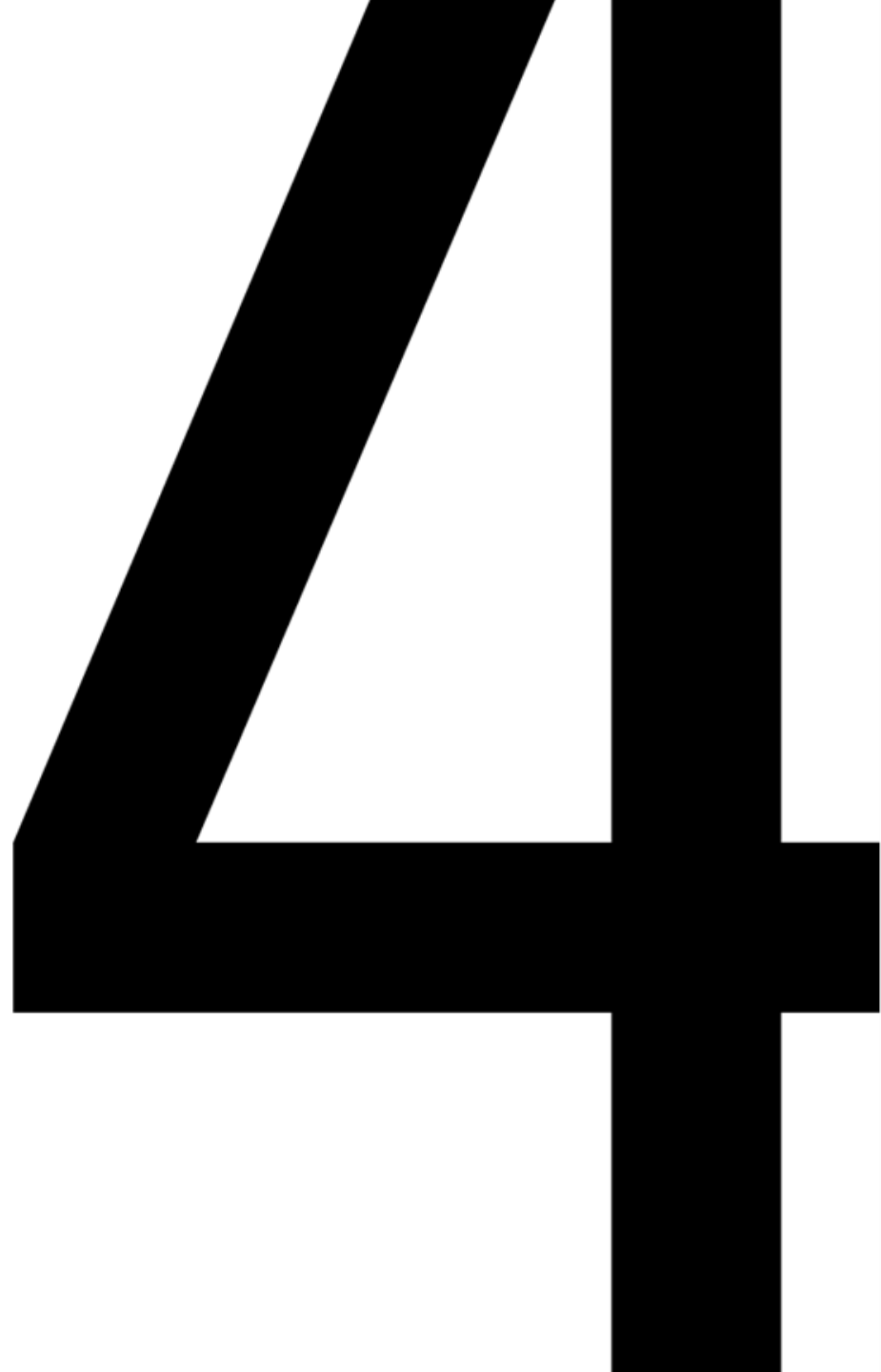
p -waarde $>$ significantieniveau α

- nulhypothese H_0 niet verworpen
- resultaten **niet statistisch significant**
- geen conclusie mogelijk (ook niet dat H_1 waar is)
- mogelijk **type II-fout** gemaakt

p -waarde $<$ significantieniveau α

- nulhypothese H_0 verworpen
- resultaten **statistisch significant**
- H_1 is (waarschijnlijk) waar
- mogelijk **type I-fout** gemaakt

PRAKTIJK

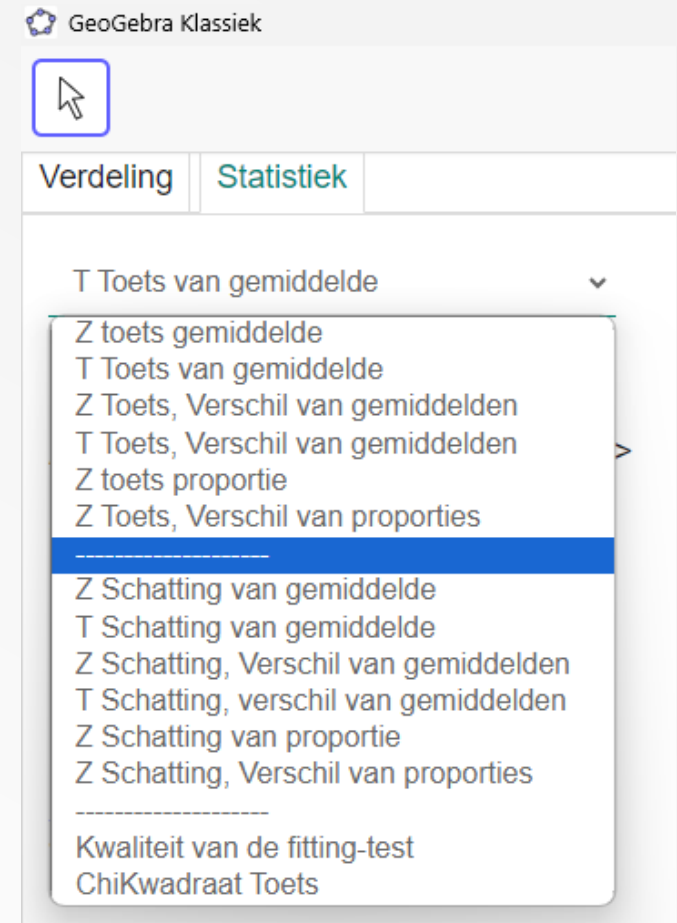
GEOGEBRA

Toetsen in GeoGebra

Makkelijkst via Schermindeling → Kansrekening → Statistiek
en de juiste toets kiezen:

- T-toets van gemiddelde = t-toets met 1 steekproef
- T-toets, verschil van gemiddelden = t-toets met 2 steekproeven
- Kwaliteit van de fitting-test = χ^2 - toets
- ChiKwadraat Toets = χ^2 - toets
- F-test, variantieanalyse, ANalysis Of VAriance (ANOVA)
(niet getoond)

Kan ook manueel via eigen berekeningen.

GEOGEBRA

Voorbeeld

Iemand **beweert** dat de gemiddelde schermgrootte van **alle** verkochte televisies 40 inch is.

- $\mu = 40$ inch

We doen een steekproef van enkele verkochte televisies.

- $n = 50$, $\bar{x} = 42$ inch en $s = 10$ inch

→ Kies voor T-toets van gemiddelde

→ \neq betekent tweezijdige toets

→ Gegevens invullen

→ Resultaten aflezen

Verdeling	Statistiek
T Toets van gemiddelde	
Nulhypothese $\mu = 40$	
Alternatieve hypothese ☐ < ☐ > ☒ \neq	
Steekproef	
Gemiddelde 42	
s 10	
n 50	
Resultaat	
T Toets van gemiddelde	
Mean	42
s	10
SE	1.4142
n	50
df	49
t	1.4142
p	0.1636

GEOGEBRA

Voorbeeld

Verkoopt de concurrentie grotere televisies?

We doen twee steekproeven: bij ons (1) en bij de concurrentie (2)

$n_1 = 50$, $\bar{x}_1 = 42$ inch en $s_1 = 10$ inch

$n_2 = 30$, $\bar{x}_2 = 43$ inch en $s_2 = 12$ inch

→ Kies voor T-toets, verschil van gemiddelden

→ < betekent eenzijdige toets

→ Gegevens invullen

→ Resultaten aflezen

The screenshot shows the 'Statistiek' (Statistics) menu in GeoGebra. The 'T Toets, Verschil van gemiddelden' (T-test, Difference of means) option is selected. The null hypothesis is set to $\mu_1 - \mu_2 = 0$. The alternative hypothesis is set to '<' (less than), indicating a one-tailed test. The 'Samengenoemen' (Named) checkbox is unchecked. The data for two samples is entered: Sample 1 (Staal 1) has a mean of 42, standard deviation of 10, and sample size of 50. Sample 2 (Staal 2) has a mean of 43, standard deviation of 12, and sample size of 30. The results section shows the following values:

	Staal 1	Staal 2
Gemiddelde	42	43
s	10	12
n	50	30
SE	2.6077	
df	52.7784	
t	-0.3835	
P	0.3515	

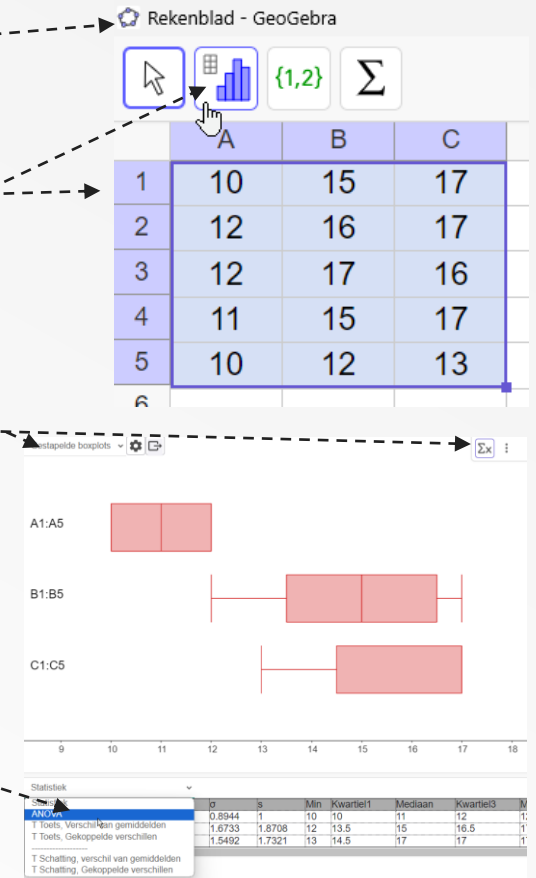
GEOGEBRA

Voorbeeld

Is er een verschil tussen de scores op 3 verschillende vakken afgelegd door 5 studenten?

- Schermindeling Rekenblad
- Observaties invullen en selecteren
- Knop induwen en Onderzoek meerdere variabelen kiezen
- $\sum x$ kiezen klikken
- ANOVA kiezen bij Statistiek
- Resultaten aflezen

ANOVA					
	df	SS	MS	F	P
Tussen groepen	2	70	35	14	0.0007
Binnen groepen	12	30	2.5		
Totaal	14	100			
	n	Gemiddelde			S
A1:A5	5	11			1
B1:B5	5	15			1.8708
C1:C5	5	16			1.7321

GEOGEBRA

Voorbeeld

Hebben witte producten een slechtere koeling?

Geobserveerde frequenties

	Wit merk	Geen wit merk	Totalen
Slechte koeling	1498	1513	3011
Goede koeling	504	6485	6989
Totalen	2002	7998	10000

→ Kies voor ChiKwadraat Toets

→ Kies # rijen en kolommen

→ Gegevens invullen

→ Resultaten aflezen

Verdeling

Statistiek

ChiKwadraat Toets

Rijen 2

Kolommen 2

☐ Rij % ☐ Kolom % ☒ Verwachte aantal ☐ X² Contributie

Wit merk

Geen wit merk

Slechte koeling

Goede koeling

1498	1513
602.8022	2408.1978
504	6485
1399.1978	5589.8022
2002	7998

Resultaat

ChiKwadraat Toets

df	1
X ²	2378.3006
p	0

ORANGE

Werken mannen langer dan vrouwen? (significantieniveau $\alpha=0.10$)

two-sample t-test.ows - Orange

File Edit View Widget Window Options Help

Filter...

Data

Transform

Visualize

Tree Viewer Box Plot Violin Plot Distributions

Scatter Plot Line Plot Bar Plot Sieve Diagram

Select a widget to show its description.

See [workflow examples](#), [YouTube tutorials](#), or open the [welcome screen](#).

Datasets - Orange

View Window Help

Search for data set ...

Show data sets in English

Name	Size	Instances	Features	Type	Domain
Employee attrition	256.3 KB	1470	32	categorical	economy, synthetic
Breast Cancer and Docetaxel Treatment	1.8 MB	24	9486	categorical	biology
Smoking effect on B lymphocytes	1.8 MB	79	3000	categorical	genomics
HDI	45.2 KB	188	53	categorical	economy, geo
ParlaMint	1.7 MB	1000	17	categorical	text, classification, time, politics
SentiNews	5.0 MB	2000	7	categorical	text, sentiment
TKI resistance	1.2 MB	280	467	categorical	spectral
Abalone	187.5 KB	4177	8	numeric	biology
Adult	4.1 MB	32561	15	categorical	economy, fairness

Description

Employee attrition (2015), from [IBM Watson Analytics](#)

A fictional data set created by IBM data scientists to demonstrate the use of Watson Analytics. The data reports on factors such as employees' age, gender, salary, job role and satisfaction, and asks to relate these to attrition.

Data Table - Orange

File Edit View Window Help

Info

1470 instances (no missing data)
32 features
Target with 2 values
No meta attributes.

Variables

☒ Show variable labels (if present)
☐ Visualize numeric values
☒ Color by instance classes

Selection

☒ Select full rows

Restore Original Order

☒ Send Automatically

Attrition	Age	BusinessTravel	DailyRate	Department	DistanceFromHome	Education	EducationField	EnvironmentSatisfaction
Yes	41	Travel_Rarely	1102	Sales	1	2	Life Sciences	
No	49	Travel_Frequently	279	Research & Dev...	8	1	Life Sciences	
Yes	37	Travel_Rarely	1373	Research & Dev...	2	2	Other	
No	33	Travel_Frequently	1392	Research & Dev...	3	4	Life Sciences	
No	27	Travel_Rarely	591	Research & Dev...	2	1	Medical	
No	32	Travel_Frequently	1005	Research & Dev...	2	2	Life Sciences	
No	59	Travel_Rarely	1324	Research & Dev...	3	3	Medical	
No	30	Travel_Rarely	1358	Research & Dev...	24	1	Life Sciences	
No	38	Travel_Frequently	216	Research & Dev...	23	3	Life Sciences	
No	36	Travel_Rarely	1299	Research & Dev...	27	3	Medical	
No	35	Travel_Rarely	809	Research & Dev...	16	3	Medical	
No	29	Travel_Rarely	153	Research & Dev...	15	2	Life Sciences	
No	31	Travel_Rarely	670	Research & Dev...	26	1	Life Sciences	
No	34	Travel_Rarely	1346	Research & Dev...	19	2	Medical	
Yes	28	Travel_Rarely	103	Research & Dev...	24	3	Life Sciences	
No	29	Travel_Rarely	1389	Research & Dev...	21	4	Life Sciences	
No	32	Travel_Rarely	334	Research & Dev...	5	2	Life Sciences	
No	22	Non-Travel	1123	Research & Dev...	16	2	Medical	
No	53	Travel_Rarely	1219	Sales	2	4	Life Sciences	

Box Plot - Orange

File Edit View Window Help

Variable

work

TotalWorkingYears

☒ Order by relevance to subgroups

Subgroups

Filter...

Gender

☐ Order by relevance to variable

Display

☒ Annotate

☐ No comparison

☐ Compare medians

☒ Compare means

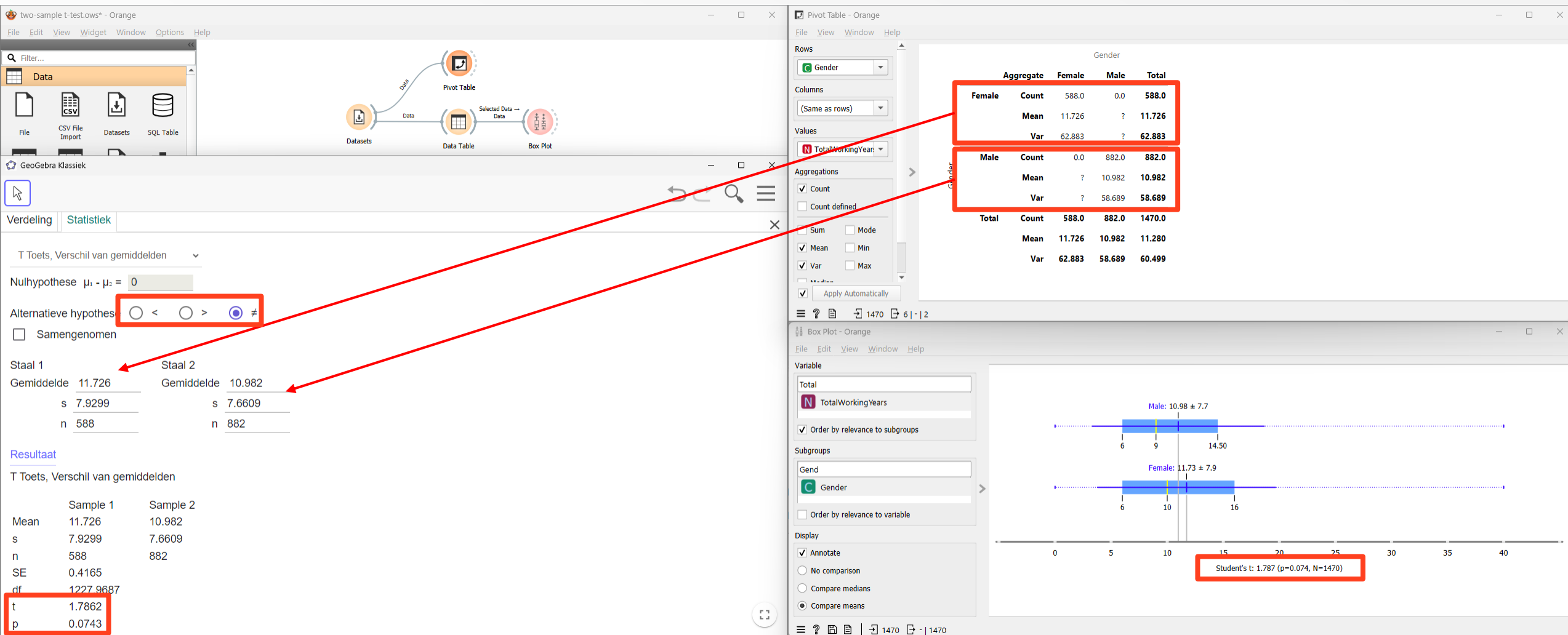
Male: 10.98 ± 7.7

Female: 11.73 ± 7.9

Student's t: 1.787 (p=0.074, N=1470)

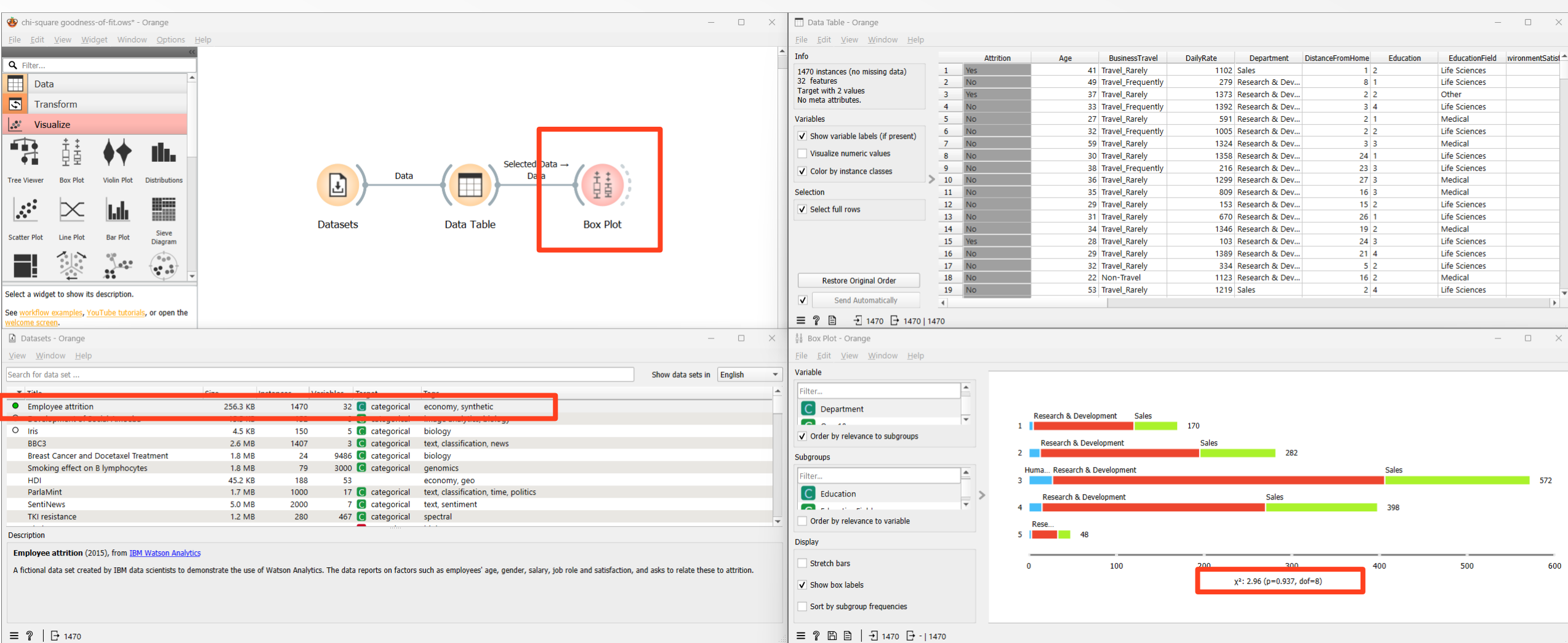
ORANGE

Werken mannen langer dan vrouwen? (significantieniveau $\alpha=0.10$)

ORANGE

Heeft het departement waarvoor je werkt een invloed op je scholingsgraad (1-5)?

ORANGE

Is er een verschil in het totaal aan gewerkte uren naargelang je burgerlijke staat?

The screenshot displays the Orange data mining software interface, which is divided into several panes. The top-left pane shows a workflow canvas with three widgets: 'Data', 'Data Table', and 'Box Plot'. The 'Box Plot' widget is highlighted with a red box. The top-right pane shows a 'Data Table' widget displaying a table of data. The bottom-left pane shows a 'Datasets' widget listing various datasets, with 'Employee attrition' highlighted. The bottom-right pane shows a 'Box Plot' widget displaying a box plot for the 'TotalWorkingYears' variable, categorized by 'MaritalStatus'.

Data Table - Orange

	Attrition	Age	BusinessTravel	DailyRate	Department	DistanceFromHome	Education	EducationField	EnvironmentSatisf
1	Yes	41	Travel_Rarely	1102	Sales	1	2	Life Sciences	
2	No	49	Travel_Frequently	279	Research & Dev...	8	1	Life Sciences	
3	Yes	37	Travel_Rarely	1373	Research & Dev...	2	2	Other	
4	No	33	Travel_Frequently	1392	Research & Dev...	3	4	Life Sciences	
5	No	27	Travel_Rarely	591	Research & Dev...	2	1	Medical	
6	No	32	Travel_Frequently	1005	Research & Dev...	2	2	Life Sciences	
7	No	59	Travel_Rarely	1324	Research & Dev...	3	3	Medical	
8	No	30	Travel_Rarely	1358	Research & Dev...	24	1	Life Sciences	
9	No	38	Travel_Frequently	216	Research & Dev...	23	3	Life Sciences	
10	No	36	Travel_Rarely	1299	Research & Dev...	27	3	Medical	
11	No	35	Travel_Rarely	809	Research & Dev...	16	3	Medical	
12	No	29	Travel_Rarely	153	Research & Dev...	15	2	Life Sciences	
13	No	31	Travel_Rarely	670	Research & Dev...	26	1	Life Sciences	
14	No	34	Travel_Rarely	1346	Research & Dev...	19	2	Medical	
15	Yes	28	Travel_Rarely	103	Research & Dev...	24	3	Life Sciences	
16	No	29	Travel_Rarely	1389	Research & Dev...	21	4	Life Sciences	
17	No	32	Travel_Rarely	334	Research & Dev...	5	2	Life Sciences	
18	No	22	Non-Travel	1123	Research & Dev...	16	2	Medical	
19	No	53	Travel_Rarely	1219	Sales	2	4	Life Sciences	
20	No	38	Travel_Rarely	371	Research & Dev...	2	3	Life Sciences	
21	No	24	Non-Travel	673	Research & Dev...	11	2	Other	
22	Yes	36	Travel_Rarely	1218	Sales	9	4	Life Sciences	
23	No	34	Travel_Rarely	419	Research & Dev...	7	4	Life Sciences	

Datasets - Orange

Title	Size	Instances	Variables	Target	Type
Employee attrition	256.3 KB	1470	32	categorical	economy, synthetic
Ames Iowa Housing	831.2 KB	2930	81	numeric	economy
Auto MPG	17.3 KB	398	9	numeric	
Forest Fires	31.3 KB	517	12	numeric	ecology
Housing	33.9 KB	506	14	numeric	economy
Imports 1985	25.7 KB	205	25	numeric	insurance, economy
Multitarget Synthetic	4.4 KB	100	7	numeric	synthetic

Box Plot - Orange

Variable: TotalWorkingYears

Subgroups: MaritalStatus

Display: Annotate, No comparison, Compare medians, Compare means

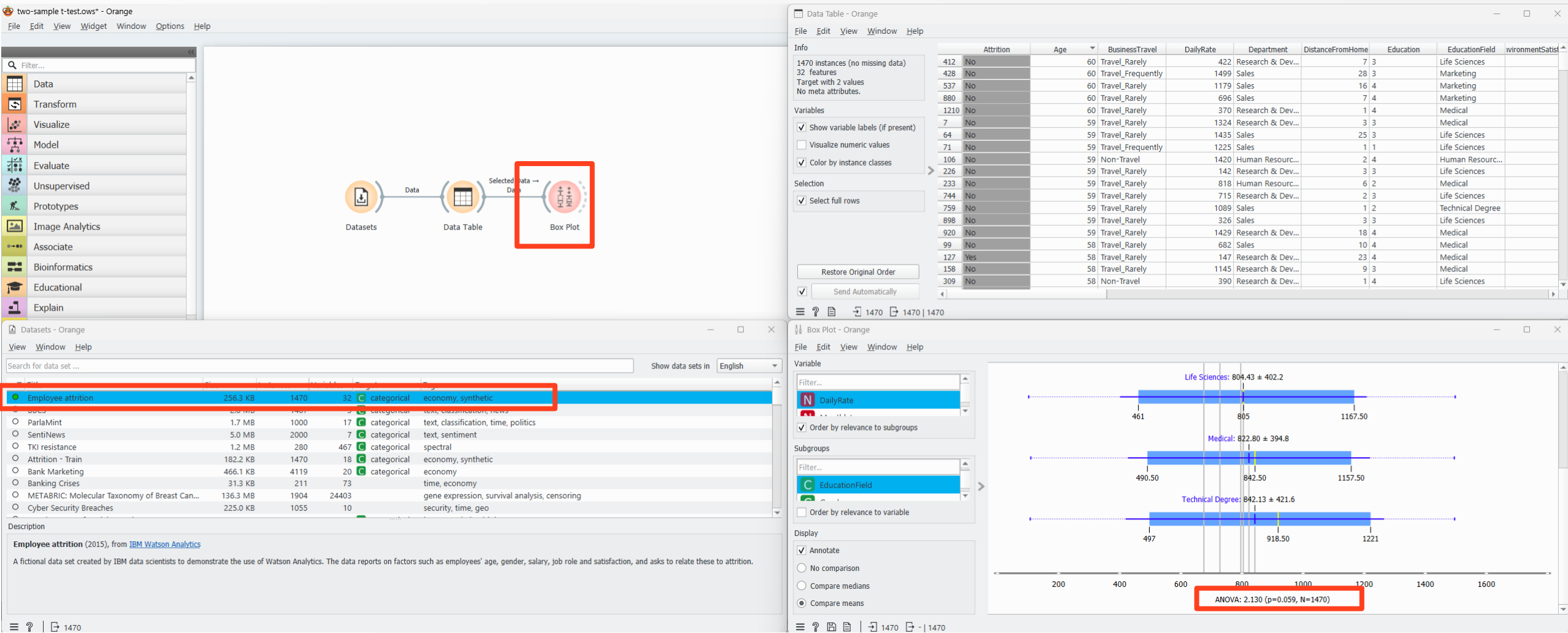
Single: 10.26 ± 7.6

Married: 11.73 ± 7.9

Divorced: 11.81 ± 7.6

ANOVA: 5.937 (n=0.003, N=1470)

Wordt je meer betaald afhankelijk van je opleidingsniveau?

Wat hebben we geleerd?

- **populatie**
de volledige verzameling van individuen, objecten of gebeurtenissen waarop een onderzoek gericht is.
- **steekproef**
een deelverzameling van de populatie die wordt geanalyseerd om conclusies te trekken over de hele populatie. Deze deelverzameling komt tot stand door toeval.
- **populatieparameter**
een kenmerk of eigenschap van de gehele populatie, bijvoorbeeld het gemiddelde of de standaardafwijking.
- **steekproefparameter**
een kenmerk of eigenschap van de steekproef, gebruikt om uitspraken te doen over de populatieparameter.
- **centrale limietstelling**
het gemiddelde van een toevalsvariabele zal, ongeacht de oorspronkelijke verdeling van de toevalsvariabele, normaal verdeeld zal zijn, en bij kleine steekproeven studentverdeeld.
- **steekproefverdeling**
de verdeling van een steekproefparameter, zoals het gemiddelde of de variantie, gebaseerd op herhaalde trekkingen van steekproeven uit dezelfde populatie, vaak gelijk aan de Studentverdeling

Wat hebben we geleerd?

- **betrouwbaarheidsinterval**
een interval voor een onbekende populatieparameter
- **hypothese**
een bewering over de waarde van een populatieparameter
- **hypothesetest**
op basis van bewijsmateriaal uit steekproeven, een procedure om te bepalen of de gestelde hypothese een redelijke of onredelijk verklaring is.
- **significantieniveau**
kans op het maken van een type I fout
- **p-waarde**
de kans dat een gebeurtenis puur toevallig plaatsvindt, aangenomen dat de nulhypothese waar is; hoe kleiner de p-waarde, hoe sterker het bewijs tegen de nulhypothese is

Wat hebben we geleerd?

- **type I-fout**
fout die je maakt wanneer je nulhypothese foutief verworpt
- **type II-fout**
fout die je maakt wanneer je nalaat om de nulhypothese te verwerpen
- **statistisch significant**
als p -waarde kleiner is dan α . Hoe kleiner p -waarde hoe meer statistisch significant de test is.